

Karel Čapek

Adam Stvořitel

Josef Daprak

Městská knihovna v Praze

ůjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

přístupujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

ořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Adam Stvořitel

Karel a Josef Čapkovi

Znění tohoto textu vychází z díla [Adam stvořitel](#) tak, jak bylo vydáno v Praze nakladatelstvím Československý spisovatel v roce 1982. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Text díla (Karel a Josef Čapkovi: Adam Stvořitel), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 19. 1. 2018.

OBSAH

Předmluva	6
OSOBY.....	7
I	8
II.....	21
III	33
IV.....	49
V	64
VI.....	83
Epilog.....	106
Ediční poznámka.....	112
Život a doba spisovatele Karla Čapka v datech	113
První vydání knih Karla Čapka.....	115

Předmluva

Spisovateli Karlu Čapkovi patří v české literatuře 20. století jedno z nejvýznamnějších míst. Jeho čtenářská obliba je veliká a neklesá ani s postupem času. Právě to byl také důvod, proč bylo jeho dílo vybráno ke zpracování do elektronické podoby v samých začátcích digitalizace v Městské knihovně v Praze.

Snaha zpřístupnit Karla Čapka co nejširší čtenářské obci vyústila v roce 2009 ve společný projekt Městské knihovny v Praze, Společnosti bratří Čapků, Památníku Karla Čapka a Českého národního korpusu, v jehož rámci se podařilo zveřejnit 53 titulů – původních děl Karla Čapka. Za projekt „Karel Čapek on-line“ získala MKP ocenění v soutěži Knihovna roku v kategorii „významný počín v oblasti poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb“.

Nyní po devíti letech se k vydání souborného Čapkova díla vracíme, abychom je čtenářům předložili v redakčně nově zpracované verzi.

Přejeme vám hezké čtení.

Redakce MKP

OSOBY

BOŽÍ HLAS

ADAM

ALTER EGO

NADČLOVĚK MILES

EVA

LILITH

ŽENA ALTER EGOVA

Osoby stvořené Adamem:

RÉTOR

POETA

VĚDÁTOR

ROMANTIK

HÉDONIK

FILOZOF

Osoby stvořené Alter Egem:

PRVNÍ AE

DRUHÝ AE

TŘETÍ AE

ČTVRTÝ AE

PÁTÝ AE

ŠESTÝ AE.

ZMETEK

PROROK

OPILEC

VELEKNĚZ

NOVIC

ARCHITEKT

STRÁŽNÍK

Jiné osoby, davy a chóry za scénou

I

Předměstí. V pozadí vpravo i vlevo zadní strany nových, a přece už špinavých činžáků a lešení novostaveb. V popředí nezastavěný pozemek s vysokým břehem. Napřed hromada hlíny, na níž stojí jakýsi předmět zakrytý plachtou. Nad tím velká tabule s rudým a černým nápisem volajícím SVĚT MUSÍ BÝTI ZNIČEN!

(Vedle zahalené věci stojí Adam a dívá se na hodinky.)

ADAM: Za šest minut poledne; ohlásil jsem to tabulemi a letáky po celém městě, a vida, nepřijde ani noha. Dobrá; stane se i bez vás. *(Dívá se na hodinky.)* To je to: bylo už tolik bláznů a šarlatánů, kteří chtěli svět spasit, že ani pes už nebere vážně člověka, který chce svět zničit. Ano, dámy a pánové, bude to jedinečná produkce; úderem dvanácté se předvede poprvé a naposled kratochvilná historie nazvaná Konec světa; složil a scénoval zneuznaný veliký autor a vynálezce jménem Adam. *(Ukloní se.)* Veliký člověk je vždycky sám. Mně je to jedno. *(Dívá se na hodinky.)* Chtěl bych, aby tu stálo celé to malé a bídne lidstvo a já mu vmetl ve tvář svou strašlivou žalobu i ortel. Však byste padli na kolena a prosili: Adame, zachraň nás! Ale já, já, stoje u tohoto děla, bych jenom řekl: Je konec. Svět musí býti zničen. *(Dívá se na hodinky.)* Nepřijdou. Tím hůř pro ně. Svět nestojí za to, aby byl zachráněn. Kanon negace je nabit až po ústí. *(Strhne plachtu z Kanonu negace.)* Můj krásný Kanone, co je prach a ekrazit proti lidskému Ne? Co jsem se nasbíral vši negace a nastřádal všech rozumů! Co vše jsem přečetl a co debat jsem svedl, než jsem se stal pánem záporu! *(Dívá se na hodinky.)* Začneme! Ale dřív ještě přečtu svůj Ma-

nifest, když už jsem se s tím psal. *(Vyjme z kapsy složený Manifest, odkašle a čte:)*

„Ve jménu jediné osvobozující Anarchie –“

– to zní dobře; je to stručné a silné.

„– ohlašuje se zničení světa. Důvody: Každý řád je násilí. Náboženství je podvod. Soukromý život je předsudek. Zákony jsou otrocká pouta. Každá vláda je tyranie. Jediná odpověď na tento stav je hromové Ne!

My –“

– vlastně bych měl říci „já“, protože jsem mezi těmi šosáky nenašel jediného schopného učedníka; ale „my“ zní vždycy lépe.

„My prohlašujeme veškerý řád, všechny zvyky a instituce za špatné a nulní; prohlašujeme, že každá snaha o nápravu a převrat světových řádů je zbabělý kompromis; prohlašujeme, že všechno je špatně; život je zlozvyk; humanita je slabost; trpělivost je zločin; ze všeho pak nejhorší je soucit a tolerance.“

STRÁŽNÍK *(který se zatím pomalu přiblížil)*: Hej, pane!

ADAM *(vzhlédne)*: Co je?

STRÁŽNÍK: Nekřičte tak, nebo vás seberu.

ADAM: Dovolte, jako svobodný člověk mohu mluvit, co chci. Ostatně jsem to psal a kázal už tisíckrát: bylo to marné. Zbytečně bych se opakoval. *(Zastrkuje zmačkaný Manifest do kapsy.)*

STRÁŽNÍK: Říkat to můžete, ale hulákat ne. Co to tady máte?

ADAM: Kanon negace.

STRÁŽNÍK: A máte povolení?

ADAM: Nač? Na negaci?

STRÁŽNÍK: Ne, ale abyste to postavil na tenhle pozemek.

ADAM: Já se vykašlu na povolení.

STRÁŽNÍK: Tak to spakujte a koukejte, ať vás už tady nevidím. Nebo budete platit pokutu. Za hodinu ať je to pryč!

ADAM: Za hodinu? Řekněte za půl minuty! Všecko bude za minutu totam, strážče světa! Nezeptáte se, co tím míním?

STRÁŽNÍK: Jděte raději domů, pane! *(Zajde.)*

ADAM: Poslední okamžik světa, a takhle to zkazit! Fuj! Kdyby byl aspoň řekl něco velikého! Všecko je špatně! Špatně! Špatně! Já popírám všecko! *(Bijí hodiny.)* Poledne! Bim! Bam! Ted' je konec! Ted' to praskne! Jedna! Dvě! Ted' stisknout – Bim! Počkejte chvíli! Bam! – *(Zarazí se.)* Už dotloukly? A já jsem nemohl vystřelit! To je špatně! *(Bijí jiné hodiny.)*

ADAM: Sláva! Světe, bídny světe, ted' se odbíjí tvá poslední hodina! Bim! Bam! A ted'! *(Stiskne knoflík u děla. Ohromná rána, řinčení a rachot, Adam padá na zem, úplná tma. Dlouhé vytí meluzíny, ryk a burácení. Všecky divadelní zvuky jsou v činnosti.)*

ADAM: Ježíšmarjá, já jsem mrtev! Pomoc!

(Dunění se utiňuje a náhle ustane. Pauza. Slabě a šedivě svítá. V ošklivém polosvitu se zjevuje, že veškerá scenerie zmizela. Je jen pustá země s vysokým břehem a zoufale pustý obzor.)

ADAM *(posadí se):* Já nejsem mrtev? Tak to nebyl konec světa? *(Vstává.)* Kde to jsem? Tady je Kanon negace... Ale tady dřív stály domy! A tady viselo prádlo! Domy jsou pryč! Všecko... všecko je pryč! Tak tedy přece je konec světa! A já jsem živ? Aha, já jsem zapomněl popřít sebe sama! Ale jinak je konec světa: to je zřejmé. *(Padne na kolena.)* Spasil jsem svět, neboť jsem jej zničil! *(Pauza.)* Blbost: bylo mně, jako bych se měl modlit. *(Vstává.)* Raději se podívám, jak to vypadá... po konci světa! *(Rozhlíží se kol dokola.)*

Tak! to je všechno?... Vždyť tu vůbec schází
tragicky čadící a šílený obraz zkázy:

čekal bys cyklony, potopu, komety, lávu a – jářku –
upřímně řečeno, také víc křiku a nářku.
Já myslel, že to bude, Bůh sám ví jak, krásné,
že svět musí zajít v hrůze velkolepé,
a zatím to jen bylo, jako když lampa zhasne.
I konec světa jsem si představoval lépe.
Takhle to zkazit! Hanba! Zhaslo to – a nic dál,
jako by konec světa nestál za drobet parády.
To bych já, holenku, byl jinak zrežoval,
přidal bych děsu, vřavy a tragické nálady,
ohnostroj siných blesků a nějaké plameny rudé...

(Hledá.)

Tak vida, já jsem myslel, že kdovíco vidět bude,
trosky, rumišť, rozvrat, dým ohořelých trámů,
rezivé vraky strojů nebo sloupoví chrámu,
a zatím nic, nic, nic, docela prázdné nic –
Fuj, člověk by přece jen čekal, že zůstane něco víc!
Z toho je jasně vidět, že nic za nic nestálo:
kdyby co za něco stálo, tak by to zůstalo,
nu nemám pravdu?

(Hledá.)

Pusto a prázdno dokola,
ani střep, ani popel, ani hadřík či mrtvola,
nikde nic lidského, co by se ptalo, co by žalovalo:
Co se to, člověče, co se to s námi stalo?
A já bych řekl: Ano, to jsem já učinil a já se ti zodpovím,
já popřel svět, já zničil svět kanonem strašlivým,
a sice z těch a těch drtivých důvodů muselo se to stát –
Škoda že tady to nemám komu povídat.
Tohleto nesmírné Nic je přece jaksi chudé.
Čekal jsem vlastně, že něco snad po lidech zbude,

řekněme aspoň sloup, abych se o něj opřel,
či něco tak trochu lidského, abych to znovu zas popřel –
Hu, zrovna to mrazí v tom prázdném prostoru šedém.
Můj zápor byl asi silnější, nežli jsem mínil předem.
Člověku by se věru nebylo ani snilo,
že široké slovanské Ne udělá takové dílo.
Byla to odvaha, co? – Haló! Slyšíte, haló! –
Nikdo se nehlásí! Konec! Triumf! Vesmír bez lidí!
Jen škoda, že nikdo neviděl, jak se to rychle stalo.
Taková věc se, panečku, každý den nevidí.
– Halohaló! Ne, nikdo. – Jak by se jiný chlubil,
hled'te, já popřel svět, vizte, já jsem svět zhubil,
haló, já to byl, slyšíte přece, hola!
Ech, člověk se ani toho diváka nedovolá.
To jsou ty malé poměry. Tupý svět, prázdný a líný.
K čemu máš potom dělat nadlidsky velké činy?
Haló! Ne, nikdo. Svět je mrtev. Negace hotova.
Byla to vlastně blbost, brát ji tak doslova.
Mrtev je svět. Byl udělán špatně, a já jej zmařil.
Škoda jen, že se ten konec trochu líp nepodařil.

(Rozsvítí se nahoře Boží oko. Zahřmění.)

HLAS BOŽÍ: Adame, co jsi to učinil?

ADAM: Co prosím? – Kdo mluví? Je tu někdo?

HLAS BOŽÍ: Co jsi to učinil?

ADAM *(pyšné):* Vždyť vidíte, ne? Já jsem popřel svět.

HLAS BOŽÍ: Co jsi to učinil, Adame?

ADAM *(pohlédne vzhůru):* Ježíšmarjá, to mluví Bůh! *(Padá na kolena, zakrýváje si tvář.)*

HLAS BOŽÍ: Proč jsi to učinil?

ADAM: Já... já jsem myslel...

HLAS BOŽÍ: Adame, proč jsi to učinil?

ADAM: Protože byl svět udělán špatně a nespravedlivě! Například...

HLAS BOŽÍ: Stvoříš jej znovu ty sám.

ADAM: Já? Jak to? Proč?

HLAS BOŽÍ: Ukaž, co umíš.

ADAM: Proč bych já měl tvořit?

HLAS BOŽÍ: Za trest.

ADAM: Tvořit? Ale jak? A z čeho?

HLAS BOŽÍ: Z hlíny, na které klečíš.

ADAM: Jímá mne hrůza!

HLAS BOŽÍ: Hrozno je tvořit. Vstaň!

ADAM: Pane, smiluj se nade mnou!

HLAS BOŽÍ: Adame, tvoř!

(Zahřmění, světlo zhasne.)

ADAM: Cože? *(Vstává a oprašuje si kolena.)* To se řekne, stvořit nový svět: ale jak? Haló, jak se to má dělat? – Nehlásí se. Už je tentam. – Hm, mnoho řečí nenadělá. Představoval jsem si ho vlastně docela jinak. Myslel jsem, že prostě není: ale když už jednou je, mohl říci o něco víc. Byl bych mu dokázal bod za bodem, co bylo špatného ve světě. Haló! Otče náš! Pryč je.

To by dovedl každý, přijít a kázat, teď uděláš svět znova, a pak po anglicku zmizet. Copak jsem tady na to, abych tvořil? Já prosím jsem přišel svět soudit a popírat: to je mé právo, a k tomu mám rozum v hlavě, ne? Ale tvořit, to je jiná: leda bych byl blázen. To se rozumí, že bych stvořil svět od základu jinak, a líp! Já bych mu

vyložil bod za bodem, jak by měl svět vypadat. Ale když to nechtěl slyšet, dobrá. Mně je docela po chuti, že nic není. (*Usedne na hromadu hlíny.*)

Nesmysl. Něco se mi jen zdálo. To se rozumí, byla to jen halucinace. Copak se může tvořit život z hlíny? Je vidět, že nemá ponětí o moderní biologii. Z hlíny se nemůže zrodit žádný organismus, stejně tak jako se blechy nerodí z prachu; to jsou babské pověry. Okamžik, malý experiment. (*Vezme do obou dlaní po hrsti hlíny a dělá s ní kouzelnická gesta.*)

Čáry máry bufry fáry fuk! (*Dechne do dlaní.*) Bud'te blechy! (*Otevře dlaň.*) Tak co? – Jemine, ono to skáče! (*Vyskočí.*) Blechy!!! Vždyť do mne nalezou! (*Zavře dlaně a drží je daleko od těla, křiče.*) To jsou divné vtipy, stvořit mně plnou hrst blech! Co teď mám s nimi dělat? Haló – Neozývá se. Hrome, nakonec jsem ty blechy stvořil já sám! (*Spráskne ruce.*) Já umím tvořit! Já jsem stvořil živé blechy! (*Drbe se.*) Už je to tak, prve jsem neměl žádné. Já jsem se stal tvůrcem! Tvůrcem z vlastní vůle a moci! Kdo má sílu ničit, dovede i tvořit. (*Drbe se.*) Mají se k světu. Celkem vzato, taková blecha je div stvoření: dovede podivuhodně skákat – Ať to někdo udělá po mně! A pomysleme si, že jich mohu stvořit, co chci! (*Stoje nad hromadou.*) Ne, ne, počkejme. Umím-li tvořit blechy, dovedu také jiné věci, mouchy a myši a slony – Nebo megatherium¹! Kolik noh mělo megatherium!? To je jedno. Mohu je udělat třeba s třinácti nohami. Nebo okřídlenou krávu. Nebo mohu stvořit... Mně jde z toho hlava kolem! (*Drbe se.*) To je ohromný pocit, být stvořitelem!

(*Všímocí se soustředí.*) Adame, uvažuj! Co stvoříš, musí být něco lepšího než ta bývalá rachota. Ukaž, jak to mělo být! (*K nebi.*) Pane, pověz, co bych měl stvořit? Neodpovídá. Patrně si už netroufá! Kdyby mně byl aspoň přenechal větší hromadu hlíny! Tahle

¹ Megatherium – pravěký lenochod. Pozn. red.

kupka nestačí na všechno, co bych mohl udělat. Jen kdybych věděl co!

Nene, lidi já nechci! To tak! Popřel jsem je, a konec! Člověk je obyčejná věc. Něco vyššího! Něco nového! Ať je to například... Ne. Představme si něco, co není podobno člověku. Oddejme se inspiraci. Zamhuřme oči a neomezenou tvůrčí silou si vyvolejme obraz něčeho, co není bídný člověk. Tak. *(Zavře oči a stojí jako sloup. Pauza.)*

To je pitomé. Pořád mi tane na mysli klokan. Klokan nad knihou. Nebo klokan na motocyklu. Fuj, to by bylo jako cirkus, zvláštní číslo. Stvořitel světa se svými cvičenými klokany. Ne, to prostě nejde. Začneme znovu. Pozor! *(Pauza.)*... To je jako z udělání. Ted' zase vidím tuleně, jak balancují, na nosech lampy a míče. Neměl jsem si vzpomenout na cirkus. Něco jiného!... *(Pauza.)* To je zatracený úkol, stvořit něco nového! *(Kopne do hlíny.)* Udělej něco sama, Hlíně stvoření! Nu? Já se jen budu dívat, co z tebe vyleze. – Nic, ani se nehne. Ani žízalu nevydá, mizera jalová!

(V náhlé inspiraci.) Už to mám! Překročme, přeskočme opičí stadium člověka! Udělejme bytost vyšší: stvořme Nadčlověka! Ať nezná slabosti ani soucitu; ať je prost předsudků, pout, strachu a otrockých pudů. Hergot, to je ohromná chvíle! Ať je silný a svrchovaný; orlího pohledu do slunce; kníže vrcholů, ne už člověk nížin! Staniž se, amen! *(Klekne k hromadě hlíny.)*

Ostatně je to jen pokus, no ne? Aspoň uvidíme, co se dá dělat.

(Vrhá se do práce.)

Do práce! Do díla! Toť okamžik historický.
K výšinám nadčlověka! Ó jaké božské dílo!
Překonat nízký, zvířecí, otročí úděl lidský!
Výše! Vystoupit výš! Překonat vše, co bylo!
Člověk je člověka syt a počíná tvořit bohy.
– Jen kdybych věděl, jak mu mám udělat nohy!
Budeš velký a volný. Popřeš boha. Silnou dlaní

zlomíš starého života kruh zavřený a úzký.
Zmocníš se vlády nad sebou hrdě a bez váhání.

(Ustane v práci.)

– Ale proč, u všech všudy, má to být zrovna mužský?
Mužem mohu být já, alespoň pro začátek;
bude-li třeba dalšího, to člověk ještě neví.
Stvořením ženy zahájím svůj veliký tvůrčí svátek,
já, nový Adam, klekám k stvoření Evy.

(Svlékne si kabát a modeluje v hlíně.)

Ó rozkoši stvořitele!
Nadlidský Nadživot tvořím,
v úchvatné tvůrčí říji
své ruce do jílů nořím.
Sám zázrak života, ejhle,
se rýsuje ve hlíně,
ne ubohá pohlavní loutka,
ne žena, leč Bohyně.
Nebudeš poddána muži,
budeš svou vlastní paní,
nebudeš dána mu v plen,
ale k uctívání –

– sem přidat hodně hlíny a dobře to uhladit.

Hrome, to budou boky, co bude ta ženská mít!

Prolhané morálky bab
zlom pouta malicherná,
nepřijmeš jařmo chtíče,
nebudeš otrocky věrná,
nebudeš líhnout děti
ani se ohánět hadrem,
rozrazíš předsudků krunýř
nádherným volným ěadrem –

– a aby bylo hned vidět, že je nadčlověčí,
musím jí dotyčná ňadra udělat trochu větší.

Ó extázi muže a tvůrce!

V té božské úrodě vnad

v úžasu nalézám, tvoře,

tajemný vyšší řád –

Vida, k čemu jsou dobré ty pletky s ženskými kdysi:

Člověk teď aspoň ví, jaké dát Bohyni rysy.

Bud' plavá jako lvice, jako ryšavé obilí.

– Mně aspoň se ty plavé vždycky víc líbily.

Budeš bez pout a slabin, bez kazu a chyby.

Hotovo! (*Vstane.*) Evo, vstaň! – Mně se ta ženská líbí.

– Bohyně, ožij! Vstaň, ženo nová a jiná!

Člověk by nevěřil, že tvořit je taková dřina.

Hej, no tak vstávej, socho! – Nic, leží bez hnutí.

Aha, já zapomněl dát jí života dechnutí.

(Obléká si kabát, a poklekaje, dechne na ni.)

Evo, krásno, sílo, ženo, zázraku boží,

stvořitel políbil tě dechem života. Ožij!

(Pustý kraj se ozáří sluncem.)

EVA (*pozvedá se*): Ach!

ADAM (*v úžasu*): Ono to žije! Tedy přec to umím! Evo, ty jsi opravdu živa?

EVA (*vztyčí se*): Kdo mne volá?

ADAM: Já, stvořitel. Zdravím tě na kolenou, božské stvoření!

EVA: Zůstaňte klečet.

ADAM: Ano, v úžasu nad tebou. Jak jsi krásná!

EVA: Kdo jste? Jste zamazán od špíny země.

ADAM: To je Hlína tvoření. Já jsem Adam, otec života. To je ohromný okamžik. Evo, podej mi ruku!

EVA: Až se umyješ. Jdi dál!

ADAM (*vstává zmaten*): Cože? Ty mně nemáš co říci?

EVA (*ukazuje*): Slunce!

ADAM: Co mám na něm vidět?

EVA: Je vysoko.

ADAM: To vím dávno.

EVA: Nejsi hoden k nám pozvednout oči.

ADAM: Ke komu to, prosím?

EVA: Ke mně a k slunci, ubohý netvore.

ADAM: Ubohý net – Evo! Víš, kdo já jsem?

EVA: Nějaká nečistá bytost. Máš křivé nohy a špinavé ruce. Jsi asi nějaký otrok.

ADAM: A co jsi prosím tě ty?

EVA: Já jsem zázrak života.

ADAM: Kdo ti tohle řekl?

EVA: Vnitřní hlas. Já jsem Bohyně.

ADAM: Hleďme, i ten vnitřní hlas má ode mne!

EVA: Tvůj hlas je odporný. V mém nitru zpívá hlas vyšší.

ADAM: A co zpívá?

EVA: Tomu ty nerozumíš, nízký rabe. Zpívá, že jsem plavá jako lvice, jako ryšavé obilí.

ADAM: Ale jdi!

EVA: Že jsem bez pout a slabin, bez kazu a chyby.

ADAM: Koukejme!

EVA: Že nebudu líhnout děti ani se ohánět hadrem, že rozrazím před-
sudků krunýř nádherným volným ěadrem.

ADAM: Ano, takovou jsem tě chtěl! Evo, budiž moje!

EVA: Klid' se! Pro tebe tady nejsem.

ADAM: Jak to?

EVA: Já nebudu poddána muži, budu svou vlastní paní, nikomu dána
v plen, ale k uctívání.

ADAM: Prosím tě, kdo ti tohle napovídal?

EVA: Vnitřní hlas.

ADAM: Zcela správně, ale nesmíš to brát tak doslova, víš? Já jsem tě
stvořil pro sebe; budeš mou ženou, Evo.

EVA: Já nepřijmu jařmo chtíče.

ADAM: To není žádné jařmo, ty hloupá. Počkej, budu tě nosit na ru-
kou –

EVA: Já nejsem pohlavní loutka.

ADAM: Ne, ne, já vím. Evo, jsme sami dva na světě; a samota je strašná.
Buď ke mně hodná; co ti to udělá?

EVA: Já neznám slabosti ani soucitu.

ADAM: Ani já. (*Vypne se.*) Víš, kdo zničil svět? Já! Víš, kdo tě stvořil? Já!
Víš, kdo je teď pánem světa? Já! Mohu jen poručit, a budeš má.
Ne, ne, počkej! To já jen tak říkám; já vím, že jsi volná. Ale jsou
jistě ohledy... Já ti dal život, a to tě zavazuje. Žena se může tak
snadno odvděčit!

EVA: Jsem žena nová a jiná.

ADAM: No tak už s tím přestaň! Řekni, co tedy chceš? Co mám s tebou dělat?

EVA: Můžeš se mi klanět, otroku!

ADAM: Budu, budu! A co uděláš ty?

EVA: Klekni, já odcházím na hory.

ADAM: Na hory? Co na horách? Co tam chceš hledat?

EVA: Vrcholy a volnost, tvore nížin!

ADAM: Ne, zůstaň, prosím tě, tady! Já teď nemohu jít na hory; musím tadyhle, vidíš, tvořit na té hromadě hlíny. Sedni si u mne a dívej se; já mohu tvořit, co chci, blechy a bohy, hrdiny, nač si vzpome- neš. A ty mne budeš inspirovat – to je ten největší úkol ženy! Co ti mám stvořit? Poruč si!

EVA: Mne nezajímá tvé špinavé patlání v hlíně.

ADAM: Špinavé patlání? Copak je něco většího než tvořit?

EVA: Být volný! *(Odchází.)*

ADAM: Hej, počkej přece! Kam jdeš?

EVA: K vrcholům. *(Zachází.)*

ADAM: Jdi k čertu s vrcholy! Zůstaň se mnou, slyšíš? Nenechávej mne tady jen tak! Počkej, já tu musím stvořit svět! Evo! Hrom do ní! Jde si, a mne tu nechá, abych se mazal s tou zatracenou hlínou! Člověk je tak sám, když tvoří! – Ale tak počkej na mne, Evo! Já jdu za tebou!

EVA *(za scénou):* Výše! Vystoupit výš!

ADAM: Kam chceš! Počkej na mne! Evo! Už běžím! *(Uhání za ní.)*

Opona.

II

Táž scenerie před slunce západem.

ADAM (*vrací se velmi schlíplý a usedne*):

Ech, ta mi dala! – Nic s ní není. – Bah,
ať se teď naparuje sama na horách.
Nač se ta ženská vlastně tak nadýmá?
Vždyť já ji uhnětl rukama vlastníma,
a všechno, co v ní je, jsou jen samá velká slova,
a za to se prosím ke mně tak svrchu chová!
U ní tak mužský toho utrží!
Vždyť ani ty blechy se jí nedrží.
Člověk jí nevoní, hleďme! – Hloupá bohyně!
Nejspíše byla nějaká vada ve hlíně.
Nebo snad je to moje chyba, kdoví,
že jsem ji tvořil jenom zápornými slovy;
proto má samé „ne“ a tolik odporu.
– Ech, kdopak by za ní lezl někam nahoru!
– Kde jsem to přestal? Aha, chtěl jsem tvořit dál.
Ty ženské jen ruší v práci. Měl jsem zůstat tady.

(Vstává.)

Ted' abych se znovu a lépe do tvoření dal;
nyní však budu tvořit jen samými čistými klady.

(Svlékne si kabát.)

Uf, ta mi dala! S ženskými nezačnu už.
Ted' na to půjdu jinak. Kladný princip, toť muž.

Základem příštího světa a nového vyššího řádu
buď síla, mládí, vůle. Buď to muž činu a kladu,
jenž nebude znát než sílu a nesmí být... Cože, nesmí?
Vida, ten mrzký zápor už zase na jazyk vlez mi.
Co chceš, si hlásej, vždy tam kus negace zůstane;
už ve svém omezení sám pojem zápor chová;
dokavad člověk mluví, dotud říká „ne“.
Nestačí popřít svět. Musíš popřít i slova.
Tvůrče, nemluv a tvoř. Pravé tajemství bytí
ve veteši mrtvých pojmů se nikdy nezachytí.
Tvoř v mlčení horoucím a slovy se šálit nedej,
v sebe se soustřed', sestup k tajemným hlubinám.
V svém nejvnitřnějším snu nejvyšší metu hledej.
Já stvořím muže, jakým chtěl bych být sám.

(Mlčky pracuje.)

Čím chtěl bych být! Když jsem byl ještě klukem,
já chtěl být rytířem anebo hromotlukem,
– eh, to jsou hlouposti!

(Mlčky pracuje.)

Jaksi mi vyvstává
olympsky nahý, mladá, antická postava
s vavřínem ve hřívě a svaly zápasníků...
Vždycky je dobře si vzpomenout na antiku.
Sochaři, tvoř!

(Mlčky pracuje.)

Špatný by nebyl taky
mladistvý Viking s mořsky jasnými zraky,
jenž krupěje severních moří z vlající kštiny střešá...
Sic nemá to kulturu, ale zas je to rasa.

(Mlčky pracuje.)

To na něj padne hlíny! Ale nač, dobré nebe,
šetřit, když člověk tvoří ideál sama sebe?
– Hotovo! Je to junák! Jen do ruky ještě zbraň –

(Dechne na něho.)

Efeta!² Už se pohnul. – Budoucí muži, vstaň!

STVOŘENÝ ČLOVĚK (*vyskočí s oštěpem v ruce*): Kdo je tu?

ADAM: Hrome, to se mi povedlo; ukaž se, chlapíku! Vypadáš jako antický bojovník. Budeš se jmenovat Miles.

MILES (*napřahuje kopí*): Kdo jsi?

ADAM: Neboj se mne, hochu; já jsem tě stvořil.

MILES: Chceš se se mnou bít?

ADAM: Já? Proč bych to dělal?

MILES: Aby se ukázalo, kdo z nás je silnější. Tak pojď, budeme běžet o závod.

ADAM: Co tě napadá!

MILES: Ty jsi sketa.

ADAM (*rozhořčené*): Co jsi to řekl?

MILES: Jsi starý a ježatý barbar.

ADAM: Pomalu, chlapče! Já jsem otec tvého života. Já jsem stvořitel.

MILES: Ano, jsi ubohý zbabělec. Neboj se, já ti nic neudělám. Budeš mi sloužit.

ADAM: Já tobě? Proč?

MILES: Protože chci! – Když stojím se vztyčenou hlavou, cítím, že vládu.

² Efeta! (hebr.) – Otevři se! *Pozn. red.*

ADAM: Čemupak?

MILES: Všemu. Zde stojím, a vítr se opírá o mou hrud'.

ADAM: A to je všechno, co umíš?

MILES: To je mé poslání. Jsem silný a mladý.

ADAM: A ty si myslíš, že to stačí?

MILES: Já nemohu myslet, barbare.

ADAM: Proč?

MILES: Protože stojím. Kde já stojím, tam je vrchol.

(Přichází Eva.)

EVA: Byla jsem na vrcholech hor a nenašla jsem nikoho mně rovného.
Kdo je ten plavý muž?

MILES: Kdo je ta plavá lvice?

EVA: Kde jsi se vzal, bílý hrdino?

MILES: Přišel jsem dobývat. Zde stojím, a země je u mých nohou.

EVA: Kdo je ten mladý vítěz a osvoboditel?

ADAM: Ale to je jen takový panák z hlíny, Evo. Ostatně se mi nepovedl.

EVA: Nedbej ho, mladý reku; je to jen starý špinavý otrok.

MILES: Ano, je to zbabělý otrapa.

EVA: Máš pravdu. Ryje v hlíně.

MILES: Není ani ozbrojen.

ADAM: Ticho! Já jsem váš stvořitel.

EVA: Jeho hlas je hrubý a odporný.

MILES: Chceš se se mnou bít, chlupatý mrzáku?

EVA: Nemluv s ním, není nám roven.

MILES: Máš pravdu, není nám roven.

EVA: Jak mnoho máme společného!

ADAM: Hrom do vás! Já –

MILES (*zvedne oštěp*): Drž hubu, cizince! Mezi nás nepatříš!

EVA: Máš pravdu, bohatýře. Ty jsi nahý a silný.

MILES: Ano, to je můj úkol.

EVA: Rozumím ti. Jak mnoho nás pojí!

MILES: Nás dva.

EVA: Jak jím pohrdáme!

ADAM: Jakým právem?

EVA: Protože jsi ošklivý.

MILES: Protože jsi jiné rasy.

EVA: Protože jsi starý.

MILES: Protože nejsi hrdina.

ADAM: Dost! Já odvolám dech života, který jsem do tebe vdechl! Padni a buď mrtev, hliněný idiote!

MILES: Chceš se mnou bojovat?

ADAM: Já беру zpátky svůj tvůrčí akt! No tak! – Nic? Copak člověk už nemůže odvolat, co sám stvořil? Jdi od něho, Evo! Nestydíš se? Já ti zapovídám s ním mluvit!

EVA: Kdo mně smí poroučet?

ADAM: Já, stvořitel!

MILES: Tak se pojd' o ni bít, zbabělý stvořiteli!

EVA: Bojuj! Já se budu dívat.

ADAM: A to bych byl blázen! Není o co stát, abys věděla.

EVA (*podává Milesovi ruku*): Zvítězil jsi, mladý hrdino!

MILES: Byl to můj první čin.

EVA: Tvůj první čin jsem já. Pojd'!

MILES: Jdu s tebou!

EVA: K vrcholům!

MILES: A ještě výše. Pojd'! Ahoj!

EVA: Ejajá!

(*Vystupují vzhůru.*)

ADAM: Kam to lezou? Evo, nechod' s ním!

EVA (*ohlíží se*): Jak je ošklivý!

MILES: Jak je pod námi! Ejajá!

EVA: Ahoj! Halihó!

(*Zacházejí.*)

ADAM: Evo, zůstaň! – Eh, ať si jdou k čertu! Je to blbec, ten Miles! Kdyby nebylo Evy, tak bych ho sestřelil Kanonem negace – Evo, jak můžeš jít s takovým panákem? Co na něm máš? – Lezou pořád výš. Hlupáci! Lenoši! Aristokrati! Dát jí tak do ruky koště a pár uřvaných dětí, naduté bohyni! Vida, nejsem jim dost krásný a mladý! Copak já za to mohu? Já jsem se sám nestvořil. Všecko může člověk stvořit, jenom sebe sama nepředělá. Mne neměl nikdo nikdy rád, jenom maminka... Pak nemá člověk popírat svět! Sám, zase sám! Kdybych aspoň někoho měl, kdo by mne měl trochu rád... Pane, to by se potom tvořilo! Člověk musí mít kus svého štěstí. A pohodlí, to se rozumí. Aby měl pro koho tvořit.

A někdo aby byl s ním – Evo! Evo, vrať se! Už neslyší. Já se jí neprosím. – Nemusela by to být ani bohyně, ale taková prostá, věrná družka – (*Vyskočí.*) To je nápad! Vždyť já si ji mohu udělat! Já si mohu udělat žen, kolik chci! Ale já chci jen jednu; a až přijde Eva, řeknu jí: Jdi si za svým hrdinou, tady bydlí teplé lidské štěstí. Ta bude mít vztek! (*Klekne k hromadě hlíny a vykasá si rukávy.*) Ted' teprve vím, čeho je světu třeba! Haha, víš, bože, čeho? Štěstí je třeba! To je ohromný objev; ted' teprve začnu tvořit lepší a jasnější svět, svět lásky a radosti; do práce! (*Hněte v hlíně.*) Ale aby mně ji zas Miles nepřebíral... Ach co, udělám ji maličkou; ať sedí doma, milá a přítulná; ať žvatlá jako potůček a kvete tisíce květy. Rychle, rychle! Ta samota mne už drtí. Ať je... ať je... ať je, jako byla má první láska; ta sic měla ráda jiného, ale ty budeš milovat mne. Tvé jméno bude Lilith. (*Dechne na ni.*) Lilitko, vstaň! Kukuč, miláčku!

LILITH (*pohne sebou*): Kukuč!

ADAM (*spráskne ruce*): Ta je milá!

LILITH (*zvedne se*): Nejsem rozcuchaná? Dej mi pusu! Jak ti říkají?

ADAM: Adam. Buď pozdravena, ženo!

LILITH: Adam. To je divné. Adam. Jdi, mně by se víc líbilo jiné jméno. Počkej, já tě učešu. Nemáš hřeben? Au, mne něco píchlo!

ADAM: To je jen blecha, Lilitko!

LILITH: Podívej se, jak skáče! Ukaž, umíš také tak skákat?

ADAM: Nesluší se, miláčku, aby stvořitel skákal.

LILITH: Jdi, ty mne nemáš rád! (*Fňuká.*) Já se tě jen ptám, a ty se na mne hned tak utrhuješ!

ADAM: Ale neutrhuj, drahoušku!

LILITH (*pláče*): Utrhuješ se. Křičíš na mne!

ADAM: Není pravda, že křičím!

LILITH: Křičíš!

ADAM: Ne-kři-čím!!

LILITH: Tak vidíš, že křičíš!

ADAM: Odpusť, miláčku; já jsem snad trochu přepracován, víš?

LILITH: A cos měl co dělat, že jsi přepracován?

ADAM: Stvořil jsem něco krásného, dokonalého, skvostného!

LILITH: A co?

ADAM: Lilitku.

LILITH: Pust', mně se nelíbí ty šaty, co mám na sobě. A cos ještě stvořil?

ADAM: Nic. Nějakou Evu.

LILITH: Jaká je? Je hezčí než já? Jaké má šaty? Já vím, to je ta, co má ty odbarvené vlasy; hu, jsou jako sláma!

ADAM: To není pravda, Lilitko. Vždyť's jí ani neviděla!

LILITH: To je jedno. Abys ty jí nehájil! A hubená je jako tyč.

ADAM: Ne, miláčku, není hubená.

LILITH: Je! Všecko je na ní falešné! A pak řekneš, že je hezčí nežli já! Jdi si tedy za ní!

ADAM: Ale já jsem přece neříkal, že je hezčí!

LILITH: Říkal! Říkal jsi, že není hubená!

ADAM: Ale ano, tedy je hubená, miláčku; je hubená jako mrtvá kočka.

LILITH: A má odbarvené vlasy.

ADAM: Ano, a umělé zuby; všecko, co chceš.

LILITH: Máš rád Lilitku? Ukaž, jak mne máš rád!

ADAM: Ukážu, ukážu. Stvořím ti něco hezkého, ano?

LILITH: Třebas. A já se budu dívat, smím?

ADAM: Ale ovšem, ty milá! Tvořit je ohromně zajímavé, Lilitko. To neumí nikdo nežli já, víš? Kdepak by to dovedl takový Miles!

LILITKA: Miles? Kdo je to?

ADAM: Ale nikdo. Teď, drahoušku, musíš být tichá jako pěna. Při tvoření se nesmí mluvit. Tak začínám, pozor!

(Modeluje ve hlíně. Pauza.)

LILITH: Ty, miláčku!

ADAM: Co?

LILITH: Nic. Jenom jsem ti chtěla říci, že mlčím.

ADAM: Ano, jsi hodná holčička.

(Pauza.)

LILITH: A co to bude?

ADAM: Překvapení.

LILITH: Aha. *(Pauza.)* Ale ne! Ty už máš tadyhle šedivé vlasy!

ADAM: Lilitko, mám-li něco udělat, musíš být aspoň chvilinku tiše.

LILITH: Vždyť já mlčím.

(Pauza.)

LILITH: Adame! Ty se na mne ani nepodíváš?

ADAM: Ale vždyť vidíš, že pro tebe něco tvořím!

LILITH: A Lilitky si při tom ani nevšímneš! Ty mne už nemáš rád!

ADAM: Ale u všech čer-... Hm. Ale mám, miláčku!

LILITH: Tak si sedni u mne. A to budeš pořád tvořit?

ADAM: Pořád. Víš, zlato, já musím udělat nový svět. Mám ti něco vypravovat? Tak si představ, že byl už jednou jeden veliký starý svět –

LILITH: Koukej, jaké mám nohy. Ty máš také prsty na nohou?

ADAM: Ovšem. A ten svět, Lilitko, byl špatný, a já jej popřel.

LILITH: Jdi! A proč jsi to udělal?

ADAM: Vždyť ti to říkám: protože byl špatný, rozumíš!

LILITH: Ne.

ADAM: Tak tedy protože tam nebyla Lilitka.

LILITH: Aha. Tak povídej dál.

ADAM: A já jsem ten starý svět popřel, a bum, byl pryč, zmizel. Takovou sílu já mám. A teď udělám nový a lepší svět; budou tam noví, dokonalí a moudří lidé –

LILITKA: A bude tam Lilitka?

ADAM: To se rozumí, drahoušku, že bude! Vždyť Lilitku už mám!

LILITKA: Tak nač potřebuješ jiné lidi, když máš Lilitku?

ADAM: Děťino, musí přece být víc lidí na světě!

LILITH: Tak vidíš, Lilitka ti už nestačí!

ADAM: Ale stačí, ty bloudku; jdi, jenom neplač! Muž musí tvořit, rozumíš? To je povinnost. Kdybys věděla, co je rozkoš tvoření –

LILITH: Rozkoš tvoření? Co je to?

ADAM: To je taková nevýslovná slast, Lilitko.

LILITKA: A když mne líbáš, to není žádná slast?

ADAM: Je, ženuško, je! Jakpak by nebyla!

LILITH: Tak vidíš, nač tedy potřebuješ tvořit?

ADAM: Abys viděla, co dovedu. Počkej, jak si mne pak budeš vážit!

LILITH: Ale já si tě nechci vážit! Ty jsi můj! Dej mi pusu!

ADAM: Lilitko, jak ty jsi milá! Můj miláčku!

LILITH: Vždyť mně pomačkáš šaty!

ADAM: To z radosti, že tě mám. Ty mé zlato! Já jsem tak šťasten – Počkej, jen okamžik! *(Vytáhne z kapsy notes.)* Zlatý věk! To je báječné!

LILITH: Co to máš?

ADAM: Ale nic, chci si jen něco zapsat, abych to nezapomněl, víš? Nic tak člověka neinspiruje jako láska. *(Píše.)* Stvořit Zlatý věk! To je ohromný nápad!

LILITH: Ne, ty máš divné chloupky na rukou! Adame, proč máš na rukou chloupky?

ADAM *(píše):* Cože?... Víš, Lilitko, my budeme tvořit společně; ty budeš sedět vedle mne, a já budu psát... Psát obraz a zákon příštího ráje. Sakra, to je veliký okamžik!

(Pauza, píše.)

LILITH: Adame?

ADAM: Ano, drahoušku?

LILITH: Cos mně to chtěl udělat z hlíny?

ADAM: Nic, já už nevím. Někoho, kdo by ti sloužil, černocho či co... Prosím tě, buď minutku tiše. Mně teď napadl takový velkolepý tvůrčí plán... *(Píše.)* Láska základem života... rodinný krb oltářem... svět jako zahrada blažených... To je skvělé!

(Pauza.)

LILITH: Slyšíš, Adame!

ADAM: Tak u všech čer-... Copak člověk nemůže chvíli dělat na příštím pokolení?

LILITH: Ty si mne nevšímáš!

ADAM: Dej pokoj! Já tvořím příští Zlatý věk!

LILITH: A co mám já dělat?

ADAM: Nevím, dělej, co chceš.

(Pauza, Adam píše, Lilith si váže vlasy v uzel.)

LILITH: Koukni, sluší mně takhle vlasy líp? Podívej se!

ADAM *(nedívaje se):* Rozhodně.

LILITH *(vytrhne mu notes):* Já ti to roztrhám! Líbím se ti takhle, nebo ne?

ADAM: Líbíš, Lilitko; tak dej sem ty papíry!

LILITH: A kdy se ti líbím víc: když píšeš, nebo když mně dáváš hubičku?

ADAM: Když... když tě líbám, Lilitko. *(Sevře ji v náručí.)* Ale když tak pomyslím na příští, nádherný řád světa –

LILITH: Máš rád Lilitku?

ADAM: Cože? Ale ano, nesmírně. A když tak myslím na příští –

LILITH: Jsi šťasten, mužíčku?

ADAM: Ale ano! Ale ovšem, ohromně šťasten! To už je k zbláznění!

Opona.

III

Týž kraj ve světle radosti. V pozadí napravo Adamova chaloupka.

ADAM (*zívá*): Hrome, to jsem šťasten! Lilitka je rozkošná žena. Člověk se probudí – Adame, máš mne rád? Vyjdu ven – Adame, kde pořád běháš? Chci něco tvořit – Adame, dej mně pusu! Lehnu si a chci spát – Máš mne rád, Adame? Mám, miláčku, mám, u všech všudy! (*Zívá.*) Ani jsem si nepředstavoval, že může být člověk tak neskonale šťasten. Ahahah, to je otrava!

Tak tady stával Kanon negace. Dobře jsem jej zahrabal a zakryl. Lilitka je rozkošná, ale mohla by jej zkusit... z hravosti nebo ze zvědavosti... To tak! Nebo já sám bych mohl vystřelit, třebaže jsem tak šťasten. To je pravda. Třeba právě proto bych mohl vystřelit, že jsem tak nesmírně šťasten. Tady je zahrabán navždy. Nastal Ráj. (*Zívá, div si nevypáčí čelisti.*) Nu, co abych zase trochu tvořil?

– Ted' spí, Lilitka, chudáček. Spí jako malé dítě. Abych se zatím podíval na své Základy Zlatého věku, který má býti stvořen. (*Usedne a vytáhne notýsek.*) Díl první, hlava první, paragraf druhý. Jakže, ještě nejsem dál? To dělá to, že jsem tak šťasten. A pak – Lilitku to jaksi nebaví. Když jí to začnu číst, našpulí se a řekne: Máš mě rád, Adame? Ale mám, hrom do toho, mám! Člověk by se zbláznil! Tak tedy paragraf druhý: „Zlatý věk nebude vázán –“ Čím vlastně? Tady jsem přestal. Nebude vázán ničím, to se rozumí. Ničím, kromě mých zásad. Jen kdybych si vzpomněl, kterých vlastně. (*Tluče se do čela.*) Nu tak? Nic? K čertu, mám nějak prázdnou hlavu. Kdybych měl aspoň někoho, s kým bych si pohovořil! Člověka tolik věcí na-

padne, když debatuje! Bez debaty se nedá tvořit. Musí být někdo, koho přesvědčíš. Ano, ale kde ho vzít?

Škoda že to Lilitku nebaví. Ne, jen ji nechme spát a pišme dál. „Zlatý věk nebude vázán –“ (*Vyskočí.*) Ale – vždyť já si mohu toho druhého stvořit! Než se Lilitka vzbudí, budu s ním už dávno hotov; a pak jí řeknu, že přišel z hor nebo že spadl z nebe – (*Klekne k hromadě hlíny.*) To je nápad! Stvořím si svého učně, svého apoštola; bude to první člověk, který mně bude rozumět; bude to největší myslitel a nejsmělejší duch, jaký kdy... A to tak, bodejt'! Aby si pak myslel, že je chytřejší než já! Nene, holenku, to by nešlo. Stačí, když budeš jako já. Budeš navlas jako já, hloubavý a kladný jako já, ve všem rovný mně; jenomže já budu pánem a mistrem, protože já jsem, kamaráde, popřel svět a mám Hlínu stvoření. A Kanon negace. Tak. Ty budeš můj duševní soudruh. Budeš vypadat jako já a myslet jako já. Budeš Alter Ego. A my dva stačíme, abych já stvořil nejlepší ze všech světů. Hlíno stvoření, vydej muže mně rovného! (*Dechne do hlíny.*) Příteli, vstaň!

ALTER EGO (*zvedá se*): Nene! Nene! Tff, tfff, tfuj! Fuj! To je špatně!

ADAM: Vítám tě, můj druhu! Já jsem tě stvořil k svému obrazu a podobnosti.

ALTER EGO: Pff, pff, pfuj! Vždyť mám v ústech plno hlíny! Fuj, to je nápad, nacpat člověku hlínu do úst! To je nějaká hygiena?

ADAM: Prosím tě, z čeho jsem tě měl stvořit, když ne z hlíny?

ALTER EGO: A umyl sis předtím ruce? Pasterizovals hlínu? Ne? No tak prosím! Tvořit, to není kydat hnůj!

ADAM: Dovol, já přece vím, jak se má tvořit!

ALTER EGO: Já také, holenku, já také. Tvořit se má podle moderních zásad, asepticky a v gumových rukavicích. Tohle je žabařství a žádné tvoření! Fuj! (*Rozhlíží se.*) No, mnohos toho nenadělal. Tohle má být nějaký svět? Vždyť tu zhola nic není!

ADAM: Já jsem teprve začal, kamaráde. Svět není ještě hotov.

ALTER EGO: Aha, není ještě hotov! A člověk má čekat tisíc let, až to tu bude lepší, ne? S tím si na mne nepřijdeš, člověče. Je, co je, a žádné straky na vrbě. Hergot, co mne to kouše?

ADAM: To je myslím nějaká blecha.

ALTER EGO: Blecha? Kde by se tu vzaly blechy?

ADAM: Inu, to je známo, že... že blechy se rodí z prachu, víš?

ALTER EGO: Nesmysl. Babská pověra. Blechy se nerodí z prachu. Ale to je skandál, že jsou na světě blechy! Který idiot je sem zavedl?

ADAM: To byl jen takový pokus, taková vědecká hříčka; nic víc.

ALTER EGO: Koukejme, pokus! A tos nemohl dělat jiné pokusy? Nemohls například stvořit raději polytechniku? Nebo sérologický ústav? A on místo toho začne s blechami!

ADAM: Počkej, nerozumíš ničemu. Svět se musí tvořit od začátku.

ALTER EGO: Od začátku! A to se musí začínat spíš s blechami nežli s docenty? Holenku, kdybych já měl tvořit svět, stvořil bych nejprve Vědecký ústav pro stvoření světa. To bych já udělal.

ADAM: A to je zrovna stará civilizace! Člověče, to už je dávno překonáno! Ted' se začíná docela nový svět na úplně nových, prostých a přirozených základech. Tak je to. Zlatý věk, rozumíš?

ALTER EGO: A kde máš ty své nové základy?

ADAM: V notesu. Počkej, hned ti to přečtu.

ALTER EGO: Bah, teorie, plány! Co s tím? Ukaž mi ten nový svět v praxi: Cos udělal? Blechy!

ADAM: Není pravda; já už jsem stvořil daleko víc.

ALTER EGO: Co například?

ADAM: Například... například svou ženu, Lilitku.

ALTER EGO: Ty sis stvořil ženu? Koukejme! A to má být něco nového?

ADAM: Tys ji neviděl; je roztomilá.

ALTER EGO: To není nic nového.

ADAM: Jsem s ní nesmírně šťasten.

ALTER EGO: To není nic nového. Kde je? Já se teda jdu na ni podívat.

ADAM: Nech ji; spí teď.

ALTER EGO: Co ti je po tom? Já mám na ni stejné právo jako ty.

ADAM: A to bych si vyprosil! Je to má žena, nebo tvá?

ALTER EGO: To je jedno. Manželství už neplatí.

ADAM: Aby sis to nepletl: moje manželství platí.

ALTER EGO: A tohle má být nějaký nový svět? To bych se na to podíval, abys ty měl nějaká práva, a já ne!

ADAM: Nekřič! Vždyť ji probudíš!

ALTER EGO: A to bych rád věděl, proč bych neměl křičet! Myslíš, že si dám od někoho poroučet? A zrovna budu křičet: Hanba! Pereat³! Fuj!

HLAS LILITHIN: Adame! A – da – me!

ADAM: Tak vidíš, probudils ji. – Ano, miláčku, tady jsem!

ALTER EGO (*honem si čistí šaty*): Nemáš nějaký kartáč? Takys mne mohl stvořit v nějakých lepších šatech! Vypadám jako šupák.

ADAM: Co zase chceš? Vypadáš nachlup jako já.

³ Péreat! (lat.) – Ať zhyne! Pozn. red.

ALTER EGO: To je právě to! Já bych se byl udělal docela jinak a daleko líp.

LILITH (*přichází z domečku*): Adame, pročs tak křičel?

ADAM: Já? Ale ne, drahoušku – Ano, podívej se, Lilitko, dostali jsme hosta. Co mu říkáš?

ALTER EGO: Rukulíbám.

LILITH: Hu, ten je ošklivý! Co tu chce?

ALTER EGO: Prosím to on mne udělal tak ošklivého! Já protestuju!

ADAM: Ale vždyť jsi jako já! Že, Lilitko, že je, jako by mně z oka vypadl?

LILITH: Ne, ty jsi můj Adam a on je ošklivec. Máš mne rád? Dej mi pusu!

ADAM: Lilitko, před cizími lidmi – – –

LILITH: Jakpak se ten člověk jmenuje?

ADAM: Alter Ego.

LILITH: Jak? Altergo? Jdi, Alterko, vezmi konve a nanos vody.

ALTER EGO (*zmaten*): Já? ... Totiž... Ano prosím. (*Odejde k domečku.*)

ADAM: Musím tě, Lilitko, upozornit, že... hm, že mu nemůžeme dávat takové rozkazy.

LILITH: Ale vždyť poslechl!

ADAM: Ano, ale nemusel by. Je to svobodný člověk, jako já, Lilitko.

LILITH: Ty také chodíš pro vodu a také posloucháš Lilitku.

ADAM: To je zásadní rozdíl, miláčku; já mohu poslouchat, protože jsem tady pánem, rozumíš? Kdežto on je jenom... Zkrátka musíš s ním jednat šetrně.

LILITH: Jdi, vždyť je to jenom černocho.

ADAM: Jaký černocho?

LILITH: Tys přece říkal, že mně uděláš černocho, aby mně sloužil!

ADAM: To není černoch, Lilitko; on je... eh, on je totiž jaksi... To má být totiž můj přítel, rozumíš?

ALTER EGO (*vrací se rozhořčen*): A teď bych rád věděl, jsem-li tady sluha nebo co. Prosím to je zásadní otázka! Já zásadně odmítám své postavení!

LILITH: A proč tak křičíš, Alterko?

ADAM: Protože mluvím zásadně. Milý příteli –

ALTER EGO: To bych si vyprosil! Já nejsem žádný přítel! Vám udělám všechno, paní Lilith, ale jemu ne. Vám nanosím vody, kolik budete chtít. Vám přinesu všechno na světě.

ADAM: Prosil bych, aby ses nepletl do mé domácnosti.

ALTER EGO: Já se do ničeho nepletu. Já jenom zásadně protestuju. Paní Lilith, proč vám nestvořil vodovod s teplou a studenou vodou? Proč nemáte plynový sporák? A to má být nějaký nový svět? Musíte se dřít jako otrokyně!

LILITH: Máš pravdu, Alterko.

ADAM: Nesmysl. Řekni, Lilitko, schází-li ti něco. Nejsi šťastna?

ALTER EGO: Ale tady nejde o štěstí, jde o zásadu! Čert vem štěstí, jen když je tu pokrok! Tady by to vypadalo jinak, paní Lilith, kdybych já měl do toho co mluvit! Když tak pomyslím, jaké byste vy měla postavení –

ADAM: To si říkej své ženě, ale mé s tím dej pokoj!

ALTER EGO: Copak já nějakou mám? Jeden má ženu a dům a všechno, nač si vzpomene, a druhý nemá nic. To je nějaká rovnost? Já zásadně popírám, že Adam měl právo mne stvořit! Tak.

ADAM: Ale tak počkej –

ALTER EGO: Pravda nečeká. Pravda se nedá potlačit.

ADAM: Ale já ti vysvětlím –

ALTER EGO: Já vím všechno. Mám přece oči a rozum, ne? A ústa si zacpat nedám. Mluvit je mé nejsvětější právo, pane!

HLAS EVY (*na horách*): Hejajá!

HLAS MILESŮV: Hejajá!

LILITH: Kdo to je, Adame?

ADAM: To je... eh, to nic není. To je jen ozvěna, víš?

(*Na výšině se zjeví Eva a Miles.*)

ALTER EGO: Kdo jsou ti dva?

ADAM: Vždyť ti říkám, že to nic není. To byl jen takový pokus. Prostě nepovedli se a...

ALTER EGO: A co měli představovat?

ADAM: Nu, jaksi Nadčlověka.

ALTER EGO: Nadčlověka? A proč Nadčlověka? A kdo je stvořil?

ADAM: Já.

ALTER EGO: No tohle už přestává všechno! Já zásadně protestuju, aby byl nějaký Nadčlověk! To je privilegovaná třída! To je reakce!

EVA: Hejajá!

LILITH: Koukej, Alterko, ta je veliká! Že jí to nesluší?

ALTER EGO: Veliká! Proč by nebyla veliká? Ta se nemusí doma dřít a ohánět hadrem jako vy, paní Lilith! To se rozumí, Nadčlověk! Skandál!

MILES: Hejajá! Haliho!

LILITH: Ne, ten je krásný!

ADAM: Zatracený nestydo! (*Chce hodit kamenem.*) Jdeš, ničemo!

LILITH: Adame, proč mu nejsi podoben?

ALTER EGO: A proč já mu nejsem podoben? Protože tamten je Nadčlověk, a já jsem jenom chudák? Vidíte, paní Lilith, to on udělal ze žárlivosti, abych nebyl krásnější, než je on sám! A vy se máte spokojit s jeho ježatou bradou? To vám nemohl nalézt někoho lepšího a mladšího, než je sám? Já vás lituji, paničko, že jste si ho musela vzít.

LILITH: On ti je někdy takový divný, Alterko... (*Moldánky.*) Já jsem ti tak nešťastná...

ADAM: Ale teď už toho mám dost! Já si zapovídám, aby ses míchal do mého rodinného života!

ALTER EGO: Cože, ty mně chceš něco poroučet?

ADAM: Já ne, člověče, já ne, ale stvořím ti ženu. Zaříd' se po svém a buď šťasten. Alter Ego, já ti dám družku: jsi konečně spokojen?

ALTER EGO: Jak to, spokojen? To je prostě mé právo, abych měl svou družku. A to bych se podíval, abys mně ještě upíral mé právo na družku! Proč bych měl být spokojen, když dostanu jen to, nač mám právo? Nene, hlenku, to mně nestačí. Tak dělej honem!

ADAM: Co myslíš, Lilitko, mám mu stvořit ženu?

LILITH: Já nevím. Já bych chtěla být tak veliká, jako je ta na horách.

ALTER EGO: To je pravda, udělej ji trochu větší, hodně velikou. Tak začni!

ADAM: Jen co si umyji ruce.

ALTER EGO: Ale ne, může to být třeba bruneta. Jen rychle! To ti říkám, já nechci žádnou domácí slepici! Musí být zajímavá, musí být štíhlá a vysoká –

ADAM (*kleká k hromadě hlíny a počíná tvořit*): Počkej, ne tak rychle!
Ženo, buď rozumná, buď tichá, buď cudná –

ALTER EGO: Ale to ne! Kdepak! Já nechci žádnou guvernanku!

LILITH: Jaké bude mít šaty? Lila?

ALTER EGO: Ať je temperamentní! Ať je to fešanda! Ať je krásná!

LILITH: Terakota! Nebo káro! Alterko, řekni, ať je károvaná!

ADAM: Bud' silná! Bud' vážná –

ALTER EGO: Já nechci, aby byla jako tuřín! Já chci takovou bledou,
s velkýma očima –

LILITH: To by musela mít černé šaty. S úzkým výstřihem, víš?

ALTER EGO: To se rozumí, hluboký výstřih; a plet' jako matnou slonovinu.

LILITH: Ať není tak hloupá, aby seděla doma jako já!

ADAM: Lilitko, ty se do toho neplet'!

ALTER EGO: Ty se do toho neplet'! Ať je spíš hubená –

ADAM: Prosím tě, dělám ji já, nebo ty?

ALTER EGO: A bude to má žena, nebo tvá? Ať je strašně hluboká!

LILITH: To by byla blázen, aby byla takový otrok jako já! Vždyť já nic neužiju, a nikam nepřijdu –

ALTER EGO: Ať není fádní! Ať má tenké prsty, člověče!

ADAM: Ať není svéhlavá!

ALTER EGO: Tak do toho pořád nemluv! Já chci, aby měla alt a ducha a dlouhou šiji.

ADAM: Ať je počestná!

LILITH: To by byla hloupá! Co by z toho měla?

ADAM: Ať je poslušná!

ALTER EGO: Já nechci! Ať je, jaká sama chce!

ADAM: Tys tomu dal! Ted' nevíme, jaká vlastně bude.

ALTER EGO: Na tom nezáleží. Já svou ženu v ničem neomezuju; ať je taková, jak je jí libo.

ADAM: To ne, kamaráde! Tvůrce má tvořit lidi, jací by měli být, a ne jak by se jim zachtělo. To by to vypadalo!

ALTER EGO: A to by byla pěkná svoboda, aby někdo člověku předpisoval, jaký má být! Já zrovna chci, aby byla taková, jak se jí zachce! Co se vůbec pleteš do mé domácnosti?

ADAM: Dovol, snad mám právo vědět, co tvořím!

ALTER EGO: To by tak hrálo! Kdyby tvůrce věděl, co dělá, tak by toho nechal. Nepleť se do toho a tvoř!

ADAM: A což stvořím-li něco – – – zrodí-li se mi pod rukou něco strašného?

ALTER EGO: To pak bude má věc, abych ti to vytkl. Tvůrce si už musí nechat něco líbit. Tak dělej! Copak tohle je nějaká práce?

ADAM: Já se s tebou nebudu hádat. Měj si, co chceš. *(Dechne do hlíny.)* Vstávej, ženo! Čiň, co ti libo!

ALTER EGO: To jsem zvědav, co vlastně...

(Žena se vztyčí.)

ALTER EGO: Koukej, ta je báječná!

ŽENA: Proč jste mne vzbudili? Snila jsem tak nádherný a purpurový sen!

ADAM: Vzbudili jsme tě k životu – eh, my jsme jí zapomněli dát jméno; jak jí máme říkat?

ŽENA: Jmenuj mne Hádanka.

ALTER EGO (*k Adamovi*): Tak co jí říkáš! Představ mne!

ADAM: To je Alter Ego, Hádanko.

ŽENA: Neříkej mi Hádanko. Já jsem Chiméra. To je zvláštní, kdo se na mne podívá, cítí, že je ve mně nějaké tajemství. Každý mi to říká.

LILITH (*stísněně*): Dobré jitro, paní.

ŽENA: Vy jste milá! Proč nosíte tak hrozné šaty? Musíme se spolu spřátelit, ano? Pohrdáte muži?

LILITH: Já? Ale ne, proč?

ŽENA: Protože jste žena, dušinko. Já vám povím tolik věcí, až budeme samy!

LILITH: Ale já mám Adama ráda!

ŽENA: Jak jste naivní! Já vás musím políbit!

LILITH: Ne, já se vás bojím! Adame, pojd' domů!

ŽENA: Já vám ho nevezmu, dětino. To je zvláštní, jakou mám moc nad muži. Já už jsem tolik prožila...

LILITH: Vždyť jste se teprve narodila!

ŽENA: Jsem tak unavena! Chtěla bych jet někam daleko, do nových zemí, za novými dojmy... Nemáte tu zrcadlo? Já zbožňuju prostý život. Tady je tak rozkošná samota... Já bych se dovedla dívat celý den na jedno stéblo trávy.

ALTER EGO: To je ohromná ženská!

LILITH: Adame, pojd' domů!

ADAM: Ale ano, Lilitko, můžeš jít.

ŽENA: Věříte v osud? Věříte, že jsou si někteří lidi souzeni? Táhne je to k sobě... na první pohled... To je zvláštní, že kdo mne miluje, musí zemřít.

LILITH: A proč?

ŽENA: Nevím, Ve mně je něco osudného; to vám strašně na každého působí. Tady je děsně nudno, nezdá se vám? Já bych tančila jako divá! Já bych tak něco chtěla!

ALTER EGO: Co?

ŽENA: Nevím, něco velikého. Ve mně je cosi neukojeného. Kdo mne pochopí?

ALTER EGO: Já!

ŽENA: Kdo spoutá Elzu? Kdo mne ovládne?

ALTER EGO: Já!

ADAM: To není pravda!

LILITH: Pojd' domů, Adame, nech je!

ADAM: Puť! Já říkám, že ji neovládne!

ALTER EGO: A ty ano? Myslíš, že ty ji pochopíš?

ADAM: Stvořil jsem ji já, nebo ty?

ALTER EGO: Já! Já jsem řekl, ať je, jaká sama chce!

ADAM: To není žádné tvoření!

ALTER EGO: A zrovna je! To je stvoření nové ženy!

LILITH: Adame, pojd'! (*Rozpláče se.*)

ADAM: Ale u všech – No tak neplač, Lilitko! To už je nesnesitelné!

LILITH: Doved' mne domů-ů-ů!

ADAM: Už jdu, u čerta! – Ještě si to vyřídíme, pane! (*Odvádí Lilitku.*)

ŽENA: To je jeho žena? Proč si ji vzal?

ALTER EGO: Nevím. Já –

ŽENA: Ale on je strašně zajímavý člověk, že? Má něco v očích takového zvláštního, zeleného, neodolatelného...

ALTER EGO: Nevšiml jsem si; ale já –

ŽENA: Viděls to? Je do mne šíleně zamilován. Všiml sis, jak Lilith žárlí?

ALTER EGO: Ovšem, ale já –

ŽENA: Já, já! Vy muži byste pořád mluvili jen o sobě.

ALTER EGO: Já tě miluji, Elzo!

ŽENA: Já nejsem Elza, já jsem Laura. Já bych mohla milovat jen básníka. Ale tohle všechno patří jemu, že?

ALTER EGO: Komu?

ŽENA: Adamovi. On je tu pánem, vid'? Proto je takový chladný. Mně ohromně imponují chladní muži. A všiml sis jeho rukou? Má takové královské ruce!

ALTER EGO: Lauro, já tě miluju!

ŽENA: Já bych mohla milovat jen silného muže. Muže, který by mně položil k nohoun všechno bohatství světa, víš, a řekl mi: „To je tvé, Marcelo, má paní!“

ALTER EGO: Já tě zbožňuju, Marcelo, má paní!

ŽENA: Nemluv! Kdybys mne miloval, nesnesl bys, aby taková Lilith byla víc než já, Izolda, rozumíš?

ALTER EGO: Ty jsi tisíckrát víc, Izoldo!

ŽENA: Copak jsi neviděl, jak se na mne podívala? Takhle svrchu, jako by říkala: Ty žebračko, tady je všechno mé.

ALTER EGO: Tohle že řekla?

ŽENA: Copak jsi to neslyšel? Řekla to! A ještě povídala: Adam je pánem všeho, a ten tvůj nápadník je nic, nic, nic! Já ji nenávidím!

ALTER EGO: Jakže? To řekla Lilith?

ŽENA: A on na to: To všechno patří mně. Budu-li chtít, je i Zaira moje. – Zaira, to jsem já. A přitom se na mne podíval tak násilně a rudě – To je vidět rozeného vládce.

ALTER EGO (*vybuchne*): Já mu dám vládce! Já mu ukážu, jsem-li nic! Adame, vyjdi ven! Hej, zbabělý despoto!

(Adam vyjde zřejmě schlíplý; měl asi domácí scénu.)

ADAM: Co chceš?

ALTER EGO: Pověz, komu patří všechno, co je?

ADAM: Nikomu. Země náleží všem, kdo budou. To je Zlatý věk.

ALTER EGO: A komu náleží teď?

ADAM: Teď náleží těm, kdo jsou.

ALTER EGO: Stejným dílem?

ADAM: Stejným dílem.

ALTER EGO: Tak ukaž, kam až jde můj díl!

ADAM: Tvůj díl je všude. Počkej, já ti to přečtu.

ALTER EGO: Nech si svůj notes! Vydej mně náš díl a pak si čti, co chceš. Já si také budu dělat, co chci, vid' Zairo?

ADAM: Ty mi nerozumíš! Všechno bude společné! Základní zásada zní –

ALTER EGO: Ty máš své zásady a já mám také své. Já ti také nelezu za tvou Lilitkou.

ADAM: Ale počkej, nejdřív se musíme shodnout –

ALTER EGO: Já se nechci shodnout. Já chci dostat svou polovičku světa, a pak se můžeme shodnout přes plot.

ŽENA: Jenom polovičku? Tak málo?

ADAM: Musíme se shodnout, jak uděláme Zlatý věk. Máš-li lepší názory, dobrá, ustoupím. Ale to je nemožné, protože pravdu mám já.

ALTER EGO: Jakoupak pravdu? Já ji prostě popírám, a je to.

ADAM: Jak ji můžeš popírat, když jí neznáš?

ALTER EGO: Já ji popírám zásadně. Nego a limine. To by tak hrálo, abys ty měl pravdu, a já ne, vid' Zairo?

ADAM: Počkej, nekřič! V našem Zlatém věku nebude –

ALTER EGO: Já se tě neprosím o tvůj Zlatý věk. Já si udělám svůj a ještě lepší. Děť, děť a nemluv!

ŽENA: Já chci tamto a ono! To je naše!

ALTER EGO: A ta hromada hlíny také.

ADAM: Hlína stvoření je moje!

ŽENA: Já nechci hlínu. Já chci květiny. Já chci oblaka.

ALTER EGO: Až po to místo, co stojím, je všechno naše. Tady je naše hranice.

ADAM: Já nedovolím, aby se trhal svět!

ŽENA: Já chci to, co je za obzorem. Já chci tu modřejší stranu.

ALTER EGO: Ano, má paní, to všechno je tvé. Jsi spokojena?

ŽENA: Mne tak bolí nohy!

ALTER EGO: Přinesu ti židli. *(Běží k Adamovu domku.)*

ADAM: Nechoď tam! Co tam máš co hledat? *(Chce za ním.)*

ŽENA *(zadrží ho):* Zůstaň!

ADAM: Co chceš?

ŽENA: Proč jsi mne nepochopil! Když jsem tě poprvé viděla, cítila jsem něco tak osudového... Alter Ego mne šíleně miluje. Viděls, jak na mne žárlí?

ADAM: Ano, snad... Počkej, já musím domů!

ŽENA: Mne ohromně vzrušuje, když někdo žárlí. Já mám strašně ráda hrdinství.

ADAM: Ale co tam u mne dělá?

ŽENA: Nemysli na to. Život je tak opojný! Milovat a nedbat ničeho... Pojd', prchněme!

ADAM: Pust', já... Já tady mám tu hlínu... a Lilitku... a kanon... – Já nemohu odtud! Pust'!

ŽENA: Bojíš se, aby ti něco nevzal? Jak jsi malicherný!

ADAM: Malicherný? Ženo, byla to tak veliká myšlenka... Všechno mělo být společné... všechno mělo patřit všem...

LILITH (*vyběhne z domku*): Adame, on nám chce odnést židli!

ADAM: Necháš naši židli! (*Letí k domku.*) To je naše židle, ty bandito!

ŽENA: Já ji chci! Já ji chci!

ADAM: Ty zloději, to je naše židle! Naše! Naše!!!

Opona.

IV

Táž scenerie; jen vzadu přibýlo obydlí Alter Egovo. Je zřejmo, že svět je rozdělen na dva díly.

(Adam na své straně píše do notesu. Alter Ego sedí zachmuřen.)

ADAM: Hm. Dobře to mám. *(Pauza.)* Hm, hm. Ale je dost chladno. *(Ještě delší pauza.)* Nechtěl bys, abych ti to přečetl? Řekneš mi pak, je-li to dobře.

ALTER EGO: Není. *(Pauza.)*

ADAM: Ty si nezapisuješ své myšlenky?

ALTER EGO: Ne. *(Pauza.)* A nepřej si, abych napsal, co si tak myslím.

ADAM: Jen to napiš, ulehči si.

ALTER EGO: Proč bych si měl ulehčovat? Prosím jen žádné osobní narážky!

ADAM: Dovol, copak já dělám nějaké osobní narážky?

ALTER EGO: Zlomyslné a nejapné narážky. To je babský klep, že mně utekla žena. Odešla prostě. Odešla s mým svolením, abys to věděl.

ADAM: Ale tos jí neměl dovolovat, kamaráde.

ALTER EGO: To se řekne, neměl! Tak to zkus ji udržet! A abys věděl, je to tvá vina. Proč jsi stvořil toho Nadčlověka? To bych rád věděl! A pak ještě děláš uštěpačné narážky, že za ním má žena utekla!

ADAM: Odešla.

ALTER EGO: A co na tom? Já jsem raději sám. Rodina je beztoho přežitků. Pokrok světa se nezastaví u takové opičí instituce, jako je rodina. Vůbec tady to vypadá –

ADAM: Poslyš, schází-li ti něco... třeba něco zašít nebo tak, Lilitka ti to udělá.

ALTER EGO: Ne, děkuji... ale... není třeba. Co dělá paní Lilith?

ADAM: Ani nevím. To víš, já mám tolik své práce –

ALTER EGO: Tomu ty říkáš práce? To je nějaká práce, pořád tady obcházet a hlídat? Já nevím, co tak přede mnou schováváš.

ADAM: Ale nic! Docela nic! Co bych před tebou schovával? Já sem chodím psát. To víš, doma člověk nemá klid...

ALTER EGO: Proč jsi ji vlastně stvořil?

ADAM: Koho? Lilitku?

ALTER EGO: Ne, ale tu druhou.

ADAM: Tvou paní? Vždyť jsi ji sám chtěl!

ALTER EGO: Já že jsem ji chtěl? Já jsem si ji představoval docela jinak, stvořiteli!

ADAM: Já také, člověče, já také! Já se v ní nevyznám. Mně ti připomíná jednu, kterou jsem znal... ještě ve starém světě, víš? Takový zajímavý typ, ta ženská tehdy –

ALTER EGO: A utekla za někým?

ADAM: Myslím že ano.

ALTER EGO: Aha, tak tys mně ji stvořil podle nějaké ženské, kterou jsi znal dřív? A pak chceš dělat nový svět, když jsi znal starý! Všecko, co stvoříš, uděláš podle něčeho, co tu už bylo! Stvořitel nesmí nic znát, člověče! Kdo chce udělat něco nového, nesmí se ohlížet na to, co tu už bylo!

ADAM: A to se moc mýlíš. K tomu, abys tvořil, musíš mít spoustu znalostí.

ALTER EGO: Blbost. K tomu, abys tvořil, stačí jasně a vědecky myslet.

ADAM: Ale abys mohl myslet, musíš mít ohromné zkušenosti.

ALTER EGO: Nesmysl. Zkušenosti jsou stará veteš. Zkušenost tě jen zatěžuje tím, co tu už bylo. Ty jsi člověk staré generace, Adame; ty nemůžeš stvořit nic nového. Na to by musel přijít zbrusu nový duch.

ADAM: Nakonec ty sám, ne?

ALTER EGO: To se rozumí, že já! Proč bych to neměl být já? To bys koukal, co bych udělal! Proč ty už nic netvoříš? Protože se bojíš! Protože nevíš kudy kam! Jen tady lelkuješ a hlídáš, aby ti nikdo nevzal hrst hlíny – Máš strach, aby nezačal tvořit někdo jiný, vid'?

ADAM: To není pravda! Myslíš, že tvořit je nějaká zábava? Tvořit, to jsou muka, člověče; to je těžší než lámat kámen!

ALTER EGO: Tak toho nech.

ADAM: Nemohu. Alter Ego, mně je uloženo tvořit.

ALTER EGO: A kdo ti to uložil?

ADAM: Nejvyšší hlas.

ALTER EGO: A máš na to svědky? – Aha, nemáš. Jednoduše nechceš jiného pustit k práci. Bojíš se nových myšlenek, to je to.

ADAM: Já že se bojím? Jen mně pověz ty své nové myšlenky!

ALTER EGO: Já nechci mluvit; já chci tvořit. Každý má právo tvořit, ne?

ADAM: To by tak hrálo! Tvořit, to není dělat experimenty! Zapřísahám tě, příteli, neber si to do hlavy; chceš-li tvořit, piš, piš, ale nechtěj to uskutečnit. Můžeš to napsat tak krásně; napsat můžeš, co chceš, ale jakmile to začneš provádět –

ALTER EGO: Jen mne k tomu pust', a uvidíš!

ADAM: Ale tak počkej! Jakmile začneš tvořit, dopadne to docela jinak, než jak sis představoval. Říkám ti, to nejlepší je vymýšlet a psát, jak by měl svět vypadat. Já už jsem si napsal návrhy na pět různých světů; každý z nich je báječný, jenomže teď nevím, který by byl ten nejlepší a do kterého se dát...

ALTER EGO: To je právě nesmysl, mít pět myšlenek! Kdo chce něco udělat, má mít jenom jednu myšlenku.

ADAM: Ale kterou právě?

ALTER EGO: Tu svou. Nech mne jen jednou tvořit! Adame, dej mně hlínu!

ADAM: Ty chceš pracovat? Příteli, ty se trápíš, vid'? Ach jak často člověk tvoří jen proto, aby přehlušil svou bolest! Alter Ego, to přebolí; zapomeneš na tu, která ti odešla...

ALTER EGO: Co je ti po ní? Dej mně hlínu, nebo –

ADAM: – nebo?

ALTER EGO: – nebo ti ten starý svět rozbiju! Abys to věděl.

ADAM (*zasažen*): Starý svět? To že už je starý svět? – Budiž. Raději než rozbít... Běda, proč jsi to řekl? Alter Ego, stvoř si, co chceš, ale jen protentokrát, slyšíš? Zaklínám tě ještě jednou, nech toho! Tvořit je strašná odpovědnost; i tvoře, člověče, můžeš svět zničit!

ALTER EGO: Já vím. Tak pust', Stvořiteli! Necháš mne tvořit?

ADAM: Ano! ano! Raději tvořit než rozbíjet!

ALTER EGO: Tak dobrá. (*Klekne k hromadě hlíny.*) A jak se to dělá?

ADAM: Uděláš prostě z hlíny figuru, a pak do toho dechneš dech života.

ALTER EGO: Aha. To vím dávno. Má se začít hlavou nebo nohama?

ADAM: Začni, kde chceš, ale –

ALTER EGO: Děkuju, není třeba, aby mne někdo poučoval. Jdi dál, Stvořiteli! Neplet' se mi tu! *(Hněte v hlíně.)*

ADAM: Alter Ego, co to bude?

ALTER EGO: Budeš koukat. *(Mlčky pracuje.)*

ADAM: Bude to mít dvě nohy?

ALTER EGO: Co je ti po tom?

ADAM: Poslechni, nebude to zase ženská?

ALTER EGO: Prosil bych, abys mně do toho nebrejlil.

ADAM: Dobrá, nebudu rušit. *(Vrtí hlavou.)* Ale vypadá to zas jen jako člověk. *(Odejde.)*

ALTER EGO: Tak, pryč je. A teď do práce!

Má velká myšlenko, nyní tě hnětu,
ať znávím se prací, ať zapomenu!
Úsilí muže náleží světu –...

(Zarazí se.)

Či měl bych si raději udělat ženu?

(Znovu se vrhá do práce.)

Nesmysl! Hlino, teď tě mám
a tisknu tě dlaní i koleny!
Bud' mužem a tvoř! Bud' silen a sám!

(Ruce mu klesnou.)

Ach, blbě je člověku bez ženy!

ALTER EGOVA ŽENA *(vyšla zpozadí a váhá):* Alter Ego!

ALTER EGO *(znovu se dává do práce):* Nemám kdy.

ŽENA: To jsem já, Marie z Magdaly.

ALTER EGO: Cože? (*Vstane.*) To jsi ty? Kde se tu bereš?

ŽENA: Já se vracím.

ALTER EGO: Táhni! Tady nemáš co hledat!

ŽENA: Alter Ego, ale co ze mne bude?

ALTER EGO: Zůstaň si s ním, s Nadčlověkem!

ŽENA: Já ho už nechci ani vidět!... On mne nepochopil!

ALTER EGO: Aha. Tak proč jsi za ním šla?

ŽENA: Když se na mne tak božsky podíval! Kdybys věděl, jaké má oce-
lové oči! A ty jeho hrdinské ruce! Alter Ego, já jsem tak nešťastná!

ALTER EGO: Já ti nemohu pomoci. Proč se sem vlastně vracíš?

ŽENA (*vrhá se na kolena*): Abys mne zabil!

ALTER EGO: Já? Co tě to napadá!

ŽENA: Já věděla, že mne zabiješ! A proto, víš, jen proto jsem to udělala,
abych poznala, jak mne miluješ! Zab mne!

ALTER EGO: Ale ne, dej pokoj! Nemám kdy. Nu vstaň, co klečíš?

ŽENA: Klečím před tebou! Ty jsi tak dobrý a veliký! Já věděla, že mně
odpustíš; já ti přísahám, že jsem to udělala jen proto, abys mohl
ukázat svou dobrotu!

ALTER EGO: Dobrotu? Nařezal bych ti!

ŽENA: Ty jsi tak krásný, když se zlobíš! Bij mne!

ALTER EGO: Prosím tě, nehraj komedii!

ŽENA: Vidíš, ty jsi jediný člověk, který mne dovedl pochopit. Podej ru-
ku své hříšné Anně; chce se s tebou rozloučit.

ALTER EGO: Kam chceš jít?

ŽENA: Neptej se. Já vím, kde teče hluboká voda. Tam za horami v černé rokli –

ALTER EGO: Hm, jdi raději domů.

ŽENA: Já jsem tak unavena! A víš, že Eva byla Adamova žena? Považ, utekla mu s tím Nadčlověkem.

ALTER EGO: Ale jdi!

ŽENA: Utekla; a vidíš, nevrátila se. Vsad' se, že o tom Lilith neví; ale já jí to povím. Řekni, nestýskalo se ti po tvé zbloudilé Luize?

ALTER EGO: Ale ne. Ale ano. Já jsem neměl kdy.

ŽENA: Já jsem tak ráda, že jsem zase doma! To ti je tak krásné, vracet se domů. Nevypadám staře?

ALTER EGO: Ale ne. Tak vstaň už! (*Pomáhá jí.*)

ŽENA: Mne ti tak bolí nohy! Vidíš, to je z lásky k tobě.

ALTER EGO: Ke mně?

ŽENA: K tobě. Mne rozbolely až cestou zpátky.

ALTER EGO: Tak pojď honem; já tu mám rozdělanou práci.

(*Odvádí ji.*)

ŽENA (*opírá se o něho*): Škoda že se na nás nedívá Lilith, vid'? Ta by koukala!

ALTER EGO: Pojď!

(*Zajdou. Z druhé strany přichází Adam.*)

ADAM: Tak co, jsi hotov? – Aha, nechal toho! Vida, kamaráde, tvořit není jen tak snadné. To se lehko řekne, stvořit něco nového – (*Nad začatým dílem.*) Vždyť jsem si to myslel: začal si dělat ženskou! Ti mladí vždycky chtějí rozházet svět, a zatím jde jenom o ženskou. Ale což, jen když nevyhrabal Kanon negace; už jsem

měl strach... Cože, já že nevím kudy kam? Budeš koukat! (*Klekne k Hlíně stvoření a vyhrne si rukávy.*) Já ti ukážu, jak se to dělá! Ale proč říkal, že už nestvořím nic nového? Jen počkej!

Nového něco, honem! Ale kde to vzítí?
Což hlína může v sobě nového co chovat? ...
To je to nejhorší, když tvůrce náhle cítí,
sám o sobě že začal trochu pochybovat.

(*Vrhá se do práce.*)

Že bych to nedovedl? To se uvidí!
Nemysli na sebe a dej se do tvoření!

(*Zarazí se.*)

Ale což i sám tvůrce něco pořídí,
jestliže vůbec vlastně nového nic není?

(*Vyskočí.*)

Myšlenko, odstup! Přivedeš mne vepsí!
Vším stvořitel smí trpět, jen ne skepsí!

ALTER EGO (*přichází, nesa starou Adamovu tabuli s vyhláškou SVĚT
MUSÍ BÝTI ZNIČEN*): Hola, co tu máš co dělat?

ADAM: Nic. Tvořím.

ALTER EGO: Tady nemáš co tvořit! Pust', teď je řada na mně!

ADAM: Jakápak řada? Vždyť jsi tvořil teď'. Ukaž, cos udělal?

ALTER EGO: Já jsem jen na chvílku odběhl; tvořím, kdy chci, či ne?
Pust', já spěchám!

ADAM: To máš tak naspěch, aby sis udělal novou ženu?

ALTER EGO: Za prvé ti po tom nic není a za druhé si nepotřebuju dělat
žádnou ženskou.

ADAM: Ale jdi, tvá paní se vrátila? To se divím!

ALTER EGO: Přišla. Proč by nemohla přijít? To bych rád věděl, co je na tom divného.

ADAM: Nic. A cos jí řekl?

ALTER EGO: Co jsem jí řekl? Řekl jsem jí: Vítám tě. Můžeš přijít i odejít, kdy je ti libo; jsi svobodný člověk.

ADAM: Jdi, to žes jí řekl?

ALTER EGO: Nu ovšem. Teď je, Stvořiteli, poměr muže a ženy docela jiný. Ty už nerozumíš novému životu.

ADAM: Dovol, na tom přec není nic nového, když někomu uteče paníčka!

ALTER EGO: To je zásadní rozdíl. Nová žena neutíká. Nová žena jde, kam chce. Tak pusť, teď budu tvořit já!

ADAM: A co chceš tvořit?

ALTER EGO: Víc než ty!

ADAM: Má to být člověk?

ALTER EGO: Víc než člověk.

ADAM: Má to být bůh?

ALTER EGO: Žádný bůh. Něco víc! Něco nového!

ADAM: Co může být nového?

ALTER EGO: Pustíš mne k tomu, když ti to řeknu?

ADAM: Pustím, ale dřív řekni –

ALTER EGO: Tak sláva! (*Vyskočí na Hlínu stvoření.*) Víš, Adame, co chce stvořit? Masu! To je můj objev: stvořit davy! (*Svléká kabát.*)

ADAM: Davy lidí?

ALTER EGO: Žádných lidí. Lidé jsou překonané stanovisko. Ted' je řada na zástupech. *(Vyhrnuje si rukávy.)*

ADAM: Na jakých zástupech? Davy jsou přece složeny z lidí!

ALTER EGO: Nesmysl. Z lidí nikdy neuděláš davy. Z cesty, Adame!

ADAM: Tak z čeho je proboha chceš dělat?

ALTER EGO: To je otázka! Jednoduše z hlíny. Abys věděl, já jsem objevil docela nové metody tvoření. Můžeš jít za pec, starý břídile! Nebo zkus, kdo z nás udělá víc! Vsaďme se!

ADAM: Kdo víc umí?

ALTER EGO: Kdo víc stvoří!

ADAM: Ne, já se nevsázím!

ALTER EGO: Aha, máš strach.

ADAM: Oho!

ALTER EGO: Tak co, chceš se se mnou měřit?

ADAM: Dobrá.

ALTER EGO: Dobrá. *(Plivne si do dlaní.)* Soutěž starého a nového světa! Závodý v tvoření o světový rekord! *(Seskočí z kupy hlíny.)* Platí?

ADAM: Platí!

ALTER EGO: Tak nazdar! *(Zvedne tabuli, kterou byl přinesl, a nese ji k Hromadě tvoření.)*

ADAM: Co to máš? Propána, kdes to vzal?

ALTER EGO: Ale našel jsem to tamhle v roští. *(Připecňuje tabuli u Hromady tvoření tak, aby jí byl kryt jako ohradou.)*

ADAM *(čte):* „Svět – musí – býti – zničen!“ Má tabule! – Dej to pryč! Co s tím tady chceš?

ALTER EGO: Abys mně nekoukal do práce. To je také můj vynález: zdravá konkurence.

ADAM (*pro sebe*): Svět musí býti zničen! – To je špatné znamení! – Alter Ego, nedávej sem tuhle tabuli!

ALTER EGO: Proč? Prkno jako prkno.

ADAM: Ale ten nápis se sem nehodí!

ALTER EGO: Hodí. Je zrovna dost veliký. – Tak hotovo. (*Vyjde k Adamovi a podává mu ruku.*) Nu, starý, podejme si ruce. Život je boj.

ADAM (*poněkud dojat*): Děkuju. Mnoho zdaru!

ALTER EGO: Bez starosti. Tak jedeme?

ADAM: Ne, ještě ne! Já se musím připravit. Jdi na své místo a počkej, až řeknu „ted“.

ALTER EGO: Dobrá, jen dělej. (*Zajde za svou zástěnu.*)

ADAM: Tak, a ted' mu ukážu! – Ale to nejde, slyšíš? Musíš tleskat rukama, abych věděl, žes ještě nezačal!

ALTER EGO: Nu dobře, jen si pospěš. (*Tleská.*)

ADAM (*pro sebe*): Ted' stvořit to nejlepší! Zvol si tu největší z největších myšlenek... Ale kterou?

ALTER EGO: Tak začneme?

ADAM: Hned, hned! – Musím se soustředit – Ale tak nevyrušuj mě pořád tím protivným tleskáním!

ALTER EGO: Vždyť jsi sám chtěl, abych tleskal.

ADAM: Ano, ano, jen tleskej! Honem! Něco velikého! Vždyť už bylo tolik velikých myšlenek! Proč mě nic nenapadá? – Něco, co musí být! (*Dívá se na tabuli.*) Svět musí býti zničen! Zlořečená tabule! Jak mám před ní tvořit?

ALTER EGO: Tak už?

ADAM: Ještě ne! Hrome, co teď?

ALTER EGO: Sláva!

ADAM: Cože?

ALTER EGO: Že jsi konečně řekl „ted“.

ADAM: Ale já jsem neřekl „ted“! To neplatí! Co tam děláš?

ALTER EGO: Tvořím.

ADAM: Ale to nejde! Já jsem ještě nezačal!

ALTER EGO: Tak začni a nemluv. (*Počne hvízdát.*)

ADAM (*vrhne se k hlíně na své straně*): To se řekne, začni! Ale co? Co je dokonalé? Co lidského je bez vady? (*Nechá práce.*) Hej, ty tam, proč hvízdáš?

ALTER EGO: Aby se mi líp dělalo.

ADAM: Jak můžeš při tvoření hvízdát?

ALTER EGO: Proč bych nehvízдал? Hvízdej také.

ADAM: Poslechni, tvořit, to je přímo náboženský obřad! A ty si pískáš jako švec. Jakpak mám tvořit, když mně do toho pískáš?

ALTER EGO: Tak tvoř a nehudruj pořád, starý krocane!

ADAM: Cože jsem?

ALTER EGO: Starý vypelichaný krocán.

ADAM: To bych si vyprosil! (*Volá rozhořčen.*) Až ty toho tolik natvoříš jako já, budeš také starý krocán, ty holobrádku!

ALTER EGO: Ty už jsi hotov?

ADAM: Ne. (*Vrhá se do práce.*) Začnu od pupku. Břicho to musí mít, ať je to co je. A pak se z toho udělá... Už to mám! Ale ne, proč by to

musel být Balzac? Ať je to spíš nějaký génius činu. Nebo raději Einstein! – Hej, budeš už hotov?

ALTER EGO: Kdepak!

ADAM: Aha, nejde mu to! Ale co s Einsteinem? Svět se nespraví, je-li v něm jeden Einstein! Proč se mi posmíval, že dělám jen lidi? Že on tvoří nějaký společenský řád! Vždyť já mám svůj notes! Já mám pět návrhů na příští řád světa! Honem! (*Vyndá notes a horečně listuje.*) Zlatý věk –? Ale ne, spíš číslo dvě: Platonova republika. To on jistě nemá! Ale on řekne: Jdi někam, to má být něco nového? Raději sociální stát! Hergot, kde to mám? Proboha jen aby mi nevzal některou z mých myšlenek! (*Listuje.*) Bakunin – Marx – Ale tak přestaň hvízdát!

ALTER EGO: Proč bych nepískal, když to umím?

ADAM: Tak aspoň pískej zas něco jiného!

ALTER EGO: Načpak. Každý má svou písničku.

ADAM: Alter Ego, slyš: Pamatuji, že na tom, co tvoříš, závisí osud světa; že každá chyba, každá idea, které se teď dopustíš, – halo, posloucháš?

ALTER EGO: Jen mluv, mně to nevadí!

ADAM: Rozvaž dobře, co děláš: můžeš za to ručit? Cítíš-li jenom stín pochybnosti, zapřísahám tě: nech toho! Odlož to! Slyšíš, jen hlupák nepochybuje! Mysli a pochybuj!

ALTER EGO: To bych byl blázen. Když má člověk nějakou ideu, nemusí myslet.

ADAM: Já mluvím k tvému svědomí!

ALTER EGO: Kdo má svou ideu, nemusí mít žádné svědomí. (*Hvízdá.*)

ADAM: Kdybych jen věděl, co on tam dělá! Stvořil bych pak pravý opak; vždycky je dobře udělat zásadní opak. Honem, co mám tvořit? A proč vůbec tvořit? Mně praskne hlava!

ALTER EGO: Haha, to se mně povedlo!

ADAM: Co to tam má? (*Vrhá se na kolena.*) Bože, stvoř něco místo mne! Ukaž ještě jednou, že jsi! Udělej něco! Vždycky tě nazývali Stvořitelem; tedy stvoř něco velkého, nebo to aspoň zkaz tomu druhému!

ALTER EGO: Hotovo!

ADAM (*vyskočí*): To neplatí! Já jsem ještě nezačal! Počkat!

ALTER EGO: Doba nečeká. (*Vyjde ze své ohrady, nesa v náručí dutou formu člověka.*)

ADAM: Co jsi to stvořil?

ALTER EGO: Tohle, panečku. (*Ťuká na formu.*) Tohle jsem stvořil, vidíš?

ADAM: Co je to?

ALTER EGO: Kadlub. Nová metoda tvoření. Tvoření ve velkém. Adame, Adame, překonal jsem tě!

ADAM: K čemu to je? Co to znamená?

ALTER EGO: Můj patent! Nacpeš do toho hlíny, foukneš, hotovo. Znovu nacpat, fouknout, hotovo! Sériová výroba! Tucet za pět minut! Takhle se to dělá, Stvořiteli! Koukej! (*Porazí tabuli; za ní vyskočí dvanáct sériových stvořenců.*)

ADAM: Bože na nebi! Cos to udělal?

ALTER EGO: Adame, před tebou stojí Masa.

ADAM: Proč jsou tak stejní? Proč jich je tucet?

ALTER EGO: To je to veliké, Stvořiteli. To je právě to nadlidské. Já jsem stvořil Zástup!

ADAM: Tohle že jsou lidé?

ALTER EGO: Žádní lidé. Dav. Koukáš, co? Jeden jako druhý. A všichni mají stejnou myšlenku.

ADAM: Kterou?

ALTER EGO: To se ukáže. Ať je která chce, jen když je stejná. Myšlenka davu je něco velebného.

PRVNÍ STVOŘENEC (*počne se drbat; všichni ostatní po něm se drbou na témže místě*).

ALTER EGO: Vidíš je? Neříkal jsem ti to? Dav se probouzí!

ADAM: Ale proč tu tak stojí? Proč nic neřeknou?

ALTER EGO: Tiše, tiše, rodí se v nich myšlenka. Masa přichází k vědomí. Sestupuje na ně Duše davu. Hle, hle, teď zvedají hlavy! Teď otevrou ústa – slyš –

DAV (*počne unisono hvízdát*).

ADAM: Co to pískají?

ALTER EGO (*v šílené radosti*): To je má písnička! Pískají mou písničku! Stvořiteli, překonal jsem tě! Já jsem jejich Vůdce! Já jsem se stal Vůdcem!

ADAM: Proč tak křičíš?

ALTER EGO: Protože být Vůdcem je tisíckrát víc než být Tvůrcem, ty blázne!

Opona.

V

Táž scénérie; ale místo obou domků na obzoru vlevo veliké město Alter Egovo, něco jako Manhattan. Vpravo romantické věžovité architektury města Adamova. Tam, kde bývala Hlína stvoření, je nyní hluboká díra. Na portálu festony a girlandy.

ADAMA:

Ejhle den sedmý, hotovo je Dílo.
Ted' můžeš, tvůrče, složit ruce v klínu;
hle, dobré jest, co vykonáno bylo.
Jen hlína došla. Nemáme už hlínu.
Já rozdělil ji ve dva stejné díly,
ať dělá každý podle vlastní hlavy;
my tvořili a slova nemluvili,
já tvoře jedince a on své davy.
Jsem spokojen. Ted' není chvíle na to,
bych tvůrčí dílo hodnotil a pitval;
jen smlčet nemohu, že – celkem vzato –
ten Alter Ego hlínou příliš plýtvál.
Jen já jsem tvořil; jeho fabrikace –
nu – nechci říci, že je pro kočky;
ale to není žádná tvůrčí práce,
chrlit to jako stroje na cvočky.
Bůh s ním! Jsem rád, že budu zase sám.
Bývala to s ním někdy otrava.
Rozejdem se jak Lot a Abrahám:
chce-li on vlevo, jdu já doprava.
Jsem jenom zvědav, zda sem dneska přijde;

měl by tu, chudák, na co dívat se:
zdá se, že moji dobří, drazí lidé
mně chystají dnes zvláštní ovace.
Má to být jaksi projev Stvořiteli,
adresa díků v tento velký den;
ti lidé jsou tak oddaní a vělí...
Musím se ukrýt: mám být překvapen.
Bojím se skoro, že mne síla zradí;
v takové chvíli člověk bývá měkký.
Což mohu za to, že mne mají rádi?
Ať Alter Ego třeba pukne vzteky!

(Vstane a mne si ruce.)

Jaký to den je, v plném žhavém lesku!
Něco se chystá: Snad sem dají desku.

(Vstoupí Alter Ego.)

ALTER EGO: Hola starý, co tu hledáš? Včerejší den? Nebo nějakou práci? Nebo jetelový čtyřlístek? Nemáš co dělat, vid'? Jsi hotov, aha!

ADAM: Jako ty, příteli, jako ty. Naše dílo je skončeno.

ALTER EGO: Co tě nemá! Já teprve začínám.

ADAM: Tvořit?

ALTER EGO: Organizovat. Tvořit, to je organizovat. Tvořit vyšší celky.
To se ví, ty jsi hotov; nadělal sis lidí, a s lidmi se nedá už nic dělat,
absolutně nic. Inu máš to jako zoologickou zahradu; jen když tě
to baví! Ale odpusť, mám co dělat.

ADAM: Promiň, nemám pokdy tě poslouchat.

ALTER EGO: Pardon, nerad bych tě zdržoval.

ADAM: Bylo by to také zbytečné. *(Odchází co nejdůstojněji.)*

ALTER EGO (*dívá se za ním*):

Je mi líto; ale povím to krátce:
piplal se s tím a je to jen pro kočku.
To přece není žádná čistá práce
každý kus lepit tak jako vánočku.

(*Usedne.*)

Nemám ho nerad; nebýval zlý ten děda.
Přeji mu pokoj a tisíc zlatých let.
Dělal, co uměl; ale stokrát běda,
proč si jen umanul mít svůj vlastní svět?
Adame, pověz, jak se spolu snáší
tvůj svět a můj? Co na to řekneš mi?
Příteli, to už není v moci naší:
co tvoříme, je silnější než my.
Hm, mohl by vidět, kdyby tu zůstal déle,
jak mnoho, jak všechno v širších masách platím.
Chtějí tu slavně uctít svého Stvořitele...
Už nesou desku. Lépe, když se teď ztratím.

(*Odejde. Scéna je chvilku prázdná.*)

HLASY ZA SCÉNOU (*vlevo*): Pozor: Hej -rup! Hej - rup! Hej - rup! Pohov!

HLASY ZA SCÉNOU (*vpravo*): Člověče, pusť to! - Ne, zdvihni to! - Tramtarára ratata! - To je špatně! - Z cesty! - A dzum a dzum a tydlitadli! - Ať to nerozbijete!

HLASY ZA SCÉNOU (*vlevo*): Pozor: Hej- rup, hej- rup! Hej - rup! Pohov!

HLASY ZA SCÉNOU (*vpravo*): Jak to strkáš? - Měli jste vzít sochory! - Vozíček! - Popruhy! - Hevery! - Pozor, padá to! - Pozor!! - Pozor!!! - Tak honem! Pomalu! - Dopředu! - Dozadu! -

HLASY ZA SCÉNOU (vlevo): Pozor: Hej – rup! Hej – rup! Hej- rup! (*Vejdou Alter Egovi lidé, krátce se nazývající AE, a nesou na popruhách velikou desku, na níž je vyryt nápis ZDE BYLO VYKONÁNO DÍLO STVOŘENÍ. Všichni jsou oděni stejně, všichni v khaki overalech, všichni s toutéž tvář, jež následkem jisté standardní idealizace je poněkud bezvýrazná.*)

HLASY ZA SCÉNOU (vpravo): Ještě kousek! – Nechme to tady! – Víc napravo! – Víc nalevo! To je špatně! – Tahej! Strkej! – Pust! – Já to udělám sám! (*Na scénu se vyvalí chumel Adamových lidí, kteří nesou, tahají, strkají a pošupují velikou desku, na níž je vyryt nápis ZDE BYLO VYKONÁNO DÍLO STVOŘENÍ. Jsou ověnčeni, některý má v ruce thyrsus, jiný loutnu, jiný učený foliant, jiný mává svazkem básní; každý je jinak oděn, ten v antickém chitonu, onen v kroji minstrele, jiný jako Oněgin, jiný v moderních šatech; ten je holý, onen vlasatý, třetí s vlajícím vousem, ten plavý, onen ryšavý, jiný opět černý; zkrátka velmi pestrá a živá společnost.*) Tak šup! – Tam ne! – Přerazíte to!

PRVNÍ AE: Hej vy, co to sem nesete?

PRVNÍ MUŽ ADAMŮV, podle všech známek Rétor: Cože? – Koukejte, tady jsou AE! (*Křik a smích u lidí Adamových.*)

DRUHÝ AE: Co tu chcete?

DRUHÝ MUŽ ADAMŮV, patrně Poeta: A co je vám po tom?

TŘETÍ MUŽ ADAMŮV, asi Vědátor: Co vy tu chcete?

ČTVRTÝ MUŽ ADAMŮV, vypadající jako Romantik: Jděte odtud!

VŠICHNI AE: Jděte odtud!

PÁTÝ MUŽ ADAMŮV, nejspíše Hédonik: Až naprší!

ŠESTÝ MUŽ ADAMŮV, asi Filozof: Dovolte, já jim to vysvětlím! Pánové –

RÉTOR: Jménem národa Adamova –

ROMANTIČ: Žádné řeči! Vyhodit je!

VĚDÁTOR: Prosím o slovo!

POETA: My tu máme mít slavnost!

HEDONIK: Dobří lidé –

ROMANTIČ: Vy jste nás přišli vyprovokovat!

(Křik Adamových lidí.)

RÉTOR: Pánové z druhé země, jelikož tu pořádáme odhalení desky –

POETA: – s recitací –

FILOZOF: – a přednáškou –

RÉTOR: – žádáme vás, abyste se vzdálili!

ROMANTIČ: Ven s nimi!

(Křik, trubení a pískání.)

AE: Pánové! *(Hluk se utiší.)* AE masy sem přicházejí konat AE manifestaci.

RÉTOR: Koukejme, a jakou?

PRVNÍ AE: AE lid sem přichází zasadit pamětní desku.

VŠICHNI AE: Zde bylo vykonáno dílo stvoření!

(Užaslá pauza.)

VĚDÁTOR: Ale dovolte, vás přece Adam nestvořil!

DRUHÝ AE: Ne. Nás stvořil Alter Ego.

VŠICHNI AE: Nás stvořil Alter Ego.

FILOZOF: Stvořil? Vás že někdo stvořil?

ROMANTIK: Oni si myslí, že jsou stvořeni!

HÉDONIK: Zač je vás tucet?

(Křik a výsměšné hohó.)

RÉTOR: Ale pánové, to je omyl! Vy přece nejste stvořeni!

POETA: Vy jste konfekce!

ROMANTIK: Vy nejste žádné originály!

HEDONIK: Vy jste jenom numera!

VĚDÁTOR: My s vámi vůbec nemluvíme!

ROMANTIK: Vy stádo!

POETA: Vy hliněné hrnky!

FILOZOF: Vy padělky!

PRVNÍ AE: Dost! A co jste vy?

RÉTOR: My jsme praví lidé.

ROMANTIK: Osobnosti.

FILOZOF: Duše.

POETA: Obrazy boží.

PRVNÍ AE: Vy jste prašivý přežitek.

RÉTOR: Cože jsme?

PRVNÍ AE: Maškary.

VŠICHNI AE: Blázni.

PRVNÍ AE: Stará veteš.

VŠICHNI AE: Humbuk.

PRVNÍ AE: My jsme Nový svět.

VŠICHNI AE: Nás stvořil Alter Ego.

PRVNÍ AE: My jsme tvůrčí revoluce.

VŠICHNI AE: My jsme Masa.

PRVNÍ AE: Adam je poražen.

VŠICHNI AE: Ať jde do háje!

(Strašlivý křik na straně Adamových lidí. Je slyšet výkřiky jako Na ně! Sprostáci! Zabte je!)

RÉTOR *(překřičí všechny):* Ticho! Přátelé, stala se nám strašná urážka.
Tady ty hliněné potraty –

POETA *(překřičí ho):* Alter Ego je fušer a podvodník!

VĚDÁTOR: Ať žije Adam!

VŠICHNI AE: Ať žije Alter Ego!

ROMANTIČ: Řežte je! Mažte je!

RÉTOR: Pánové, jen klid! Přišli jsme sem zasadit naši desku –

DRUHÝ AE: Sem přijde naše deska!

VŠICHNI AE: Naše deska!

VĚDÁTOR: Adamova deska!

FILOZOF: A žádná jiná!

HEDONIK *(dupne):* Táhněte!

VŠICHNI AE *(dupnou):* Táhněte!

ROMANTIČ: Hurá za Adama!

VŠICHNI AE: Hurá za Alter Ega!

NADČLOVĚK MILES (*zjeví se nad nimi: má řecké opánky, kolem boků jeskynní kožišinu, v ruce kopí, husarský kabát a generálský klobouk s vlajícími péry*): Teď! Na ně!

VŠICHNI AE (*počnou hvízdát Alter Egovu písničku*).

ADAMOVI LIDÉ (*v zmateném bojovném ryku*): Ha! Hurá! Na ně!

(*Oba tábory se na sebe vrhnou, AE zprvu pískajíce v sevřeném šiku, Adamovi lidé pak s vítězným řevem, vždy jeden na jednoho. Mela, všichni se válejí a kutálejí po zemi, navzájem se s velkým křikem rdousíce.*)

NADČLOVĚK (*dívá se na to se zřejmou nelibostí. Vyjme píšťalku a zahvízdá*): Špatně! To není žádný boj! Přestaňte!

(*Zápasící, zaraženi tímto zásahem, se pouštějí a povstávají, každý se vrací na svou stranu.*)

PRVNÍ AE: Kdo je to?

RÉTOR: Co to znamená?

(*Mručení a povyk.*)

NADČLOVĚK (*nad nimi*): Ticho! Kolosálně špatně, pánové. Musím bohužel říci: to nebyla žádná válka, to byla rvačka. Tak se to nedělá.

ROMANTIČ: Co vám je po tom?

NADČLOVĚK: Držte laskavě hubu. Vstupte do řady, pane! Zákryt! Vy nevíte, co je zákryt? A potom chcete bojovat pod praporem vlasti?

POETA: My nejsme žádní vojáci!

NADČLOVĚK: Protože nejste řádně ozbrojeni. Musíte dostat uniformy. Musíte se ozbrojit.

VĚDÁTOR: Ale my jsme sem přišli jen zasadit desku!

NADČLOVĚK: Zasadíte sem jinou desku. Památník vítězství. Pomník padlým. Položili život na poli cti nebo něco podobného. Tak se to dělá.

ROMANTIK: To je pravda! Běžme se ozbrojit!

POETA: Do zbraně! Hurá!

ADAMOVI LIDÉ (*s velikým křikem*): Hurá! My jim dáme! Do zbraně!
(*Běží k svému městu.*)

NADČLOVĚK (*k AE*): A vy nic? Musíte se ozbrojit. Každý desátý bude šarže. Rovnost se zrušuje! Rozuměli?

VŠICHNI AE: Rozuměli!

NADČLOVĚK: Tedy čelem vzad! Pochod! Levá! Levá! Levá!

(*Všichni AE pochodem vlevo.*)

NADČLOVĚK (*sám*): Uf, páchnou jaksí. (*Vyndá zpod kabátu vějíř a ovívá se.*) Je dusno, bude bouřka. Já přináším poselství síly.

(*Vzdálené hřmění.*)

ADAM (*vrací se zprava*): Jak se ten krásný den zakalil! Zvedají se mraky a začíná hřmít. Kde jsou moji lidé? Proč mne nehledají? Aha, tady přinesli desku, mé drahé děti; čekal jsem to. (*Čte.*) „Zde – bylo – vykonáno – dílo – stvoření.“ Jak je to krásně a prostě řečeno! A co je tohle? Druhá deska! Copak mně chtějí zasadit dvě desky? (*Čte.*) „Zde – bylo – vykonáno – dílo – stvoření.“ – To je zvláštní!

NADČLOVĚK: Zde byl stvořen boj.

ADAM: Cože?

NADČLOVĚK: Ta druhá deska není pro tebe.

ADAM: Pro koho tedy?

NADČLOVĚK: Přinesli ji ti друзі.

ADAM: Ti druzí? To je nesmysl. Ti druzí mně přece nepostaví desku!

NADČLOVĚK: Tobě ne, ale tomu druhému.

ADAM: Komu? Alter Egovi? To je žvast. Alter Ego přece nic nestvořil!
Kdo jsi? Proč tu jsou pošlapané věnce? Co se stalo?

NADČLOVĚK: Toho dne, kdy bylo vykonáno dílo stvoření, vypukla válka. Já jsem stál na prahu dějin. Pod mým osobním dohledem se zrodila historie.

(Hřmění.)

ADAM: Co to znamená?

NADČLOVĚK: Začátek. Tvoji lidé se bili špatně; žádný výcvik, žádná disciplína a prozatím žádný padlý.

ADAM: Cože? Moji lidé se utkali s... těmi druhými? Došlo k nějakému boji? Kdo tím byl vinen? Kdo je v právu?

NADČLOVĚK: V právu je ten, kdo vyhraje. Ti druzí měli ovšem slabou převahu; je to lepší materiál.

ADAM: Lžeš! Moji lidé jsou lepší! Jsou schopnější! Jsou dokonalejší!

NADČLOVĚK: Žádný zákryt. Každý stojí, jak chce, a každý má své mínění.

ADAM: Protože každý z nich je osobnost!

NADČLOVĚK: To se dá napravit. Jen je nandat do uniforem! Dát jim společnou myšlenku! Strčit jim do ruky prapor! Dostanou zbraně a heslo. Hotovo. Tak se to má dělat, Stvořiteli!

ADAM: A tomu ty říkáš tvoření?

NADČLOVĚK: Tomu já říkám abrichtung. Musí se stvořit národ. Musí se stvořit říše. To je smysl této války.

(Hřmí.)

ADAM: Jaké války? Kdo vlastně jsi?

NADČLOVĚK: Já nesu poselství síly.

ADAM: Aha... ty jsi... jakže se jmenuješ? Už to mám, Miles.

NADČLOVĚK: Müller. Nadčlověk Müller mé jméno. Muž činu. Instruktor heroismu.

ADAM: Už vím. A co dělá... Eva?

NADČLOVĚK: Tělesnou kulturu. Rytmickou gymnastiku.

ADAM: A moji lidé že byli napadeni těmi fanatiky? Já vím, to je ten Kain na nás pošťal! Ale já si to s nimi vyřídím!

NADČLOVĚK (*čistí si kopím nehty*): Nedají se.

ADAM: Tak na ně pošlu své lidi!

NADČLOVĚK: Tomu se říká válka!

ADAM: Ne, tomu se říká obrana! Já nechci válku!

NADČLOVĚK: Jest válka. Můžeš jít domů, Stvořiteli!

(Rostoucí hřmění.)

ADAM: A myslíš, že já to dovolím?

NADČLOVĚK: Stvořitel tu nemá co poroučet. Tebe se nikdo neptá.

ADAM: Kdo tu tedy bude poroučet?

NADČLOVĚK: Ten, kdo tu bude vládnout. Ten, kdo vyhraje. Stvořit svět, to nic není. Světa se musí dobýt. Ukaž, kdo s koho! Teď zkus, co dovedeš!

ADAM: Co dovedu?

NADČLOVĚK: Nic. Být Stvořitelem, to je pasívní a odbytá role. Jsi vyřízen, starý fosile! Zalez do pravěku, Stvořiteli: právě vypukly dějiny.

ADAM (*rozzuřen*): Cože? Já ti ukážu dějiny! (*Vyskočí nahoru, vyrvе mu z ruky kopí a mlátí jím do něho.*) Já že jsem vyřízen? Chceš vidět, co dovedu? Tumáš! Na! (*Žene ho před sebou.*) Že tu nemám co poroučet? Ty lenochu! (*Žene ho za scénu.*) Já ti vyženu válku! Na! Na! Tumáš! (*Křik se vzdaluje.*)

(*Bouře se rozpoutá. Počíná pršet.*)

HLAS ADAMŮV (*opět blíže*): A pozdravuj Evu, ty tatrmane!

(*Hřmí.*)

ADAM (*vrací se, opíraje se o kopí*): Uf, dostal! Jak je to krásné, někoho zmlátit! To je zvláštní: nikdy při tvoření jsem se necítil tak silný. (*Usedne v dešti a oddychuje.*) Deska Alter Egovi! Moji lidé napadeni! A to si mám nechat líbit?

(*Blesk a zaburácení hromu.*)

ADAM:

– Jakže! Tož vojna? Mně z toho hlava puká.
Osvěž mi čelo, dešti přesladký!
Pro stvořitele jsou to přece jen jistá muka,
své vlastní dílo posílat na jatky.

(*Hřmí.*)

Stvořil jsem, ano; ale těžší by bylo
koukat, aby se všechno zas nerozbilo,
chránit své dílo... Ale copak mohu?
Vždyť to se nepovedlo ani žádnému bohu!

(*Blesk a hrom.*)

O slávu kdybych stál, mohl bych válčit směle,
dobývat říší a tvořit dějiny.
Ale mně stačil prostý úděl stvořitele,

schýlen a tiše tvořit ze hlíny...
Ulev mi, bouře!

(Hrom burácí.)

ALTER EGO *(vřítí se na scénu)*: Kde je? Kde jsou? – Aha, tady je! A ozbrojen! Ted' je vidět, kdo se chystal k válce! Tady je důkaz, kdo začal!

ADAM *(vstane)*: Alter Ego, žaluji tě, že jsi napadl mé nevinné lidi. Moji lidé sem přišli s pamětní deskou –

ALTER EGO: To je lež! Moji lidé sem přišli s pamětní deskou, a ta tvá horda se na ně vrhla –

ADAM: To je lež! Ty jsi na nás pošťval ty své mameluky –

ALTER EGO: Adame, ty jsi starý padouch!

ADAM *(hodí mu kopí pod nohy)*: To si vyřídí naše národy!

ALTER EGO: My vás vypráskáme!

ADAM: My vás rozsekáme!

ALTER EGO: My vám opovídáme válku!

ADAM: A tak my také! Hrom do vás!

(Udeří hrom, liják.)

ALTER EGO: Adame, tím okamžikem s tebou přerušuji styky!

ADAM: Já také. A kvůli tobě tu moknout nebudu. *(Běží do díry, která zůstala v zemi na místě Hlíny stvoření.)*

ALTER EGO *(za ním)*: To není tvá díra! Já mám na ni stejné právo jako ty! Ven z ní!

ADAM *(v díře)*: Až naprší!

ALTER EGO: Ven! Já se chci schovat!

ADAM: Co mně je po tom? Schovej se!

ALTER EGO: Když je tu jen jedna díra, musí jeden z nás ven!

ADAM: Když je tu jen jedna díra, můžeme v ní být oba.

ALTER EGO: Oba dva? Jak to?

ADAM: Tady je místa dost.

ALTER EGO (*leze do díry*): Abys tedy nemyslel, že se tě bojím.

(*Blesky, burácení a liják.*)

ADAM: To je ale bouřka!

ALTER EGO: Je.

(*Hromový rachot.*)

ADAM: Taková ještě nebyla.

ALTER EGO: Však už se dlouho chystala.

(*Vichr a liják.*)

ADAM: Sedni si tuhle, tady je sucho.

ALTER EGO: Ale to už je na tvé pěstce.

ADAM: To je jedno, jen si sedni.

ALTER EGO (*usedá*): Já bych tě nerad obtěžoval.

ADAM: Hlouposti. Mně vůbec nepřekážíš.

(*Slabší zahřmění.*)

ALTER EGO: To je ale příval!

ADAM: Je. To dělá dobře žitům.

ALTER EGO: Nesmysl. Žito už má dost, ale řepa potřebuje.

ADAM: Žádná řepa. Brambory.

ALTER EGO: Brambory taky.

ADAM: A řepa taky.

(Bouře se vzdaluje.)

ADAM: Hm. A jak se daří u vás?

ALTER EGO: Děkuji. Ujde to.

ADAM: Jen když nespady kroupy.

ALTER EGO: Zrovna jsem si to myslel. Už prší míň.

(Bouře doznívá.)

ADAM: Ale pěkně se ochladilo.

ALTER EGO: Však už bylo příliš dusno.

ADAM: To jde na nervy. Protos byl tak podrážděný.

ALTER EGO: Dovol, já že jsem byl podrážděný? Tys přece začal!

ADAM: Nemluv! Já přece proti tobě nic nemám.

ALTER EGO: To jsem rád; vidíš, já myslel – Koukej, už svítí slunce.

(Ptačí zpěv.)

ADAM: Nepůjdeme trochu ven?

ALTER EGO *(vstává):* Až za tebou, Adame.

ADAM *(vyjde z díry):* Podívej se, Alter Ego, duha! *(Odstrkuje nohou kopí pohozené na zemi.)*

ALTER EGO *(odstrkuje kopí ještě dále):* A nahoře druhá! Koukej, dvě duhy nad sebou!

ADAM *(nad Alter Egovou deskou):* Tak tohle je tvá deska?

(Ohmatá ji.) Solidní. Z čeho je?

ALTER EGO: Ze žuly myslím. Ale tvá je vkusnější, taková umělecká.

ADAM: Tvá zase víc vydrží. To je dílo! Můžeš mít ze svých lidí radost, Alter Ego.

ALTER EGO: To mne opravdu těší, Adame. Když to řekne takový odborník jako ty...

ADAM: Víš, často si říkám, že to není zlé, udělat všechny lidi stejně. Když jich je víc pohromadě, tak to prokounke, víš? A pak je to rychlejší práce. Má to něco do sebe.

ALTER EGO: To má; ale udělat každého jinak, to také není zlé. Je v tom tolik rozmanitosti a nápadů... Ty jsi vlastně umělec, Adame, to je to. Máš to pěkné!

ADAM: Což o to; ale ta tvá standardizace má také svou krásu. Je v tom řád, je to praktické a je to moderní. Tys na to šel zkrátka vědeckou metodou. Inu je to pokrok.

ALTER EGO: Ale tvůj ideál byl zase takový kulturní, víš? Řekl bych antický. Ty jsi vlastně splnil věčný sen lidstva. Já jsem rád, že se ti to tak povedlo.

ADAM: Můj drahý Alter Ego!

ALTER EGO: Můj drahý Adame! (*Obejmou se.*)

ADAM: Počkej, já ti něco řeknu.

ALTER EGO: Ne, já ti to řeknu. My jsme se vlastně měli spojit.

ADAM: Právě; my jsme měli tvořit společně.

ALTER EGO: Ty, takový umělec, básník a sochař, pravý tvůrce –

ADAM: A ty, takový vědecky mozek a organizátor! Představ si, co jsme mohli stvořit –

ALTER EGO: – kdybychom si do toho navzájem mluvili!

ADAM: To se rozumí. Diskuse, to je základ všeho.

ALTER EGO: Ale ne; hlavní je vzájemná kontrola.

ADAM: Ale nejdřív by musel být společný program.

ALTER EGO: Nesmysl. Nejdřív by musel být kontrakt, a dost.

ADAM: Prosím tě, hádáme se vlastně, nebo jsme zajedno? Já říkám, že jsme měli tvořit spolu, svorně a v souladu.

ALTER EGO: To je právě to, co říkám já. Ty bys tvořil –

ADAM: – a ty organizoval –

ALTER EGO: – náš společný svět.

ADAM: Můj dobrý Alter Ego!

ALTER EGO: Můj drahý Adame! (*Obejmou se.*) Poslyš, nemohli bychom to ještě jednou zkusit?

ADAM: Tvořit společně? Mohli. Jenže já už nemám hlínu.

ALTER EGO: Já také ne. Ani špetku.

ADAM: To je škoda.

ALTER EGO: Je. Víš, kdybychom tak aspoň jednoho člověka mohli stvořit společně.

ADAM: Oba stejným dílem.

ALTER EGO: Právě. Aby měl něco od tebe a něco ode mne.

ADAM: Aby to byl takový prostředník mezi tvým a mým světem.

ALTER EGO: Aby byl doma u nás obou. Já bych chtěl, aby měl tvé oči.

ADAM: A já zase, aby uměl tvou písničku.

ALTER EGO: Předobrá Adame! (*Obejmou se.*) Byl by to takový anděl lásky, vid'?

ADAM: A posel míru, krásný jako Ariel –

ALTER EGO: Když na něj nemáme hlínu! Opravdu už nemáš ani krtinu?

ADAM: Nemám. Jen takový zbyteček v jeskyni. Víš, tu hromádku, cos na ní seděl.

ALTER EGO: Ty, snad to stačí na drobet menšího člověka?

ADAM: Co tě nemá! Stěží na slabou třetinu. Pojd' se podívat.

(Oba vstoupí na kraj jeskyně.)

ALTER EGO: Máš pravdu; z téhle hromádky bys ani psa nestvořil.
(Kopne do hromádky.)

HROMÁDKA *(zařve)*: Au!

ALTER EGO *(uskočí)*: Co je to?

ADAM *(ustupuje)*: Kdo je to?

ZMETEK *(vyvstává z hromádky)*: To jsem jenom já, vašnosti. *(Kýchá.)*

ALTER EGO: Kdo jsi?

ZMETEK: Já mám hlad.

ADAM: Kde ses tu vzal? Kdo tě stvořil?

ZMETEK: Nikdo, blahorodí. Prosím já jsem se stvořil sám.

ADAM: To je drzost! Nikdo se nemůže stvořit sám!

ZMETEK: Já za to nemůžu, vašnosti. Když von ten kopanec bolel.

ALTER EGO: Ale kde se v něm vzal dech života?

ZMETEK: Tady, vaše milosti. *(Uhodí se do břicha.)* Zakručelo mně v žaludku, a bylo to. Hlad mám, prosím pěkně.

ADAM: Je to ale bídný zmetek! Vem si ho, Alter Ego; je tvůj.

ALTER EGO: Děkuju, jen si ho nech; beztoho vylezl z tvé hromádky hlíny!

ADAM: Ano; ale tys na ní seděl! Tys ho stvořil!

ALTER EGO: Vyprošuju si podobné narážky! Já netvořím blechy a jedince jako někdo! Zmetku, půjdeš tady s tím pánem, rozumíš?

ZMETEK: Prosím, vašnosti.

ADAM: Opovaž se, Zmetku! Jdi si s ním! On je tvůj pán, protože on byl první, kdo ti dal kopanec.

ZMETEK: Zrovna do žeber, blahorodí.

ALTER EGO: Dostane druhý, nepůjde-li, kam patří! Já s ním nemám co dělat. A ostatní urážky, Adame, si vyřídíme jinak! *(Rychle odchází vlevo.)*

ADAM: K službám, pane! My vás už vyplatíme za vaše nestydatosti! *(Odchází vpravo.)*

ZMETEK (Sám): A najíst mně nedá žádnéj? *(Drbe se.)* Zmetku, starej se sám!

Opona.

VI

Táž scenérie s oběma městy na obzoru. Vpředu díra v zemi, jež zůstala po Hlíně stvoření; ale jsou některé zevní známky, že díra je obývána. Trochu prádla na šňůře, něco smetí na zemi; vedle díry kozí ohrada, jejíž stěny jsou jednak z pamětních desek s nápisem ZDE BYLO VYKONÁNO DÍLO STVOŘENÍ, jednak z Adamovy tabule s nápisem SVĚT MUSÍ BÝTI ZNIČEN.

První ranní úsvit před slunce východem.

ALTER EGO (zleva s kufříkem v ruce): Nikdo mne neviděl. (Rozhlíží se.)
Už jsem tu tolik let nebyl...

ADAM (zprava s kufříkem v ruce): Tak jsem tu zas. Celý svět ještě spí.
Jen stvořitel bdí –

ALTER EGO: Hola, je tu někdo?

ADAM: Stůj, kdo tu?

ALTER EGO: Snad to nejsi ty, Adame? (Schová kufřík za zády.)

ADAM: Alter Ego? Co tu hledáš tak časně? (Rovněž schovává svůj kufřík.)

ALTER EGO: Hm, já jen tak. Trochu se nadýchat vzduchu. A ty?

ADAM: Já mám špatné spaní. A tak trochu bloumám – (Pauza.) Ty už jdeš domů?

ALTER EGO (sedne si na kufřík): Ale ne; tady je tak svěží vzduch...

(Pauza.)

ADAM (*rovněž si sedne na svůj kufřík*): Já jsem tu totiž... hledal samotu.
(*Vzdychne.*)

ALTER EGO (*odsedne kousek dál*): Já tě nebudu rušit. (*Pauza.*) Adame, máš snad nějaké starosti?

ADAM: Ale ne. Všechno v pořádku... (*Hluboce vzdychne.*) To už víš, že mně odešla Lilitka?

ALTER EGO: Slyšel jsem. Upřímnou soustrast, Adame. A co se jí stalo?

ADAM: Nic vlastně. Chtěla jen zhubnout... Pořád si myslela, že jsem ji stvořil příliš tlustou. A řekni: byla tlustá, nebo ne?

ALTER EGO: Nijak příliš. Naopak.

ADAM: Tak vidíš, a nedala si říci. Hubla, hubla, až jednoho dne zhasla.

ALTER EGO (*vzdychne*): Lidé jsou věčně nespokojeni. Moje žena... také odešla.

ADAM: Zemřela?

ALTER EGO: Ne, je živa.

(*Pauza.*)

ADAM: Víš, snad je to náš osud. Každý stvořitel musí být nakonec sám a sám.

ALTER EGO: Je to tak, Adame. Sám a sám. Je to nevděčné povolání.

ADAM: Máš pravdu. Lidé jsou nevděční.

ALTER EGO: A vrtkaví. Jednou chtějí to a podruhé pravý opak –

ADAM (*přisedne blíž*): – a nikdy se jim nezachováš. To je to nejhorší. Já sice si nemohu naříkat...

ALTER EGO: Já také ne, Adame. Naopak.

ADAM: Já ti jsem u svých lidí nesmírně populární. To bys ani nevěřil: do ohně za mne půjdou. Vždyť to víš sám: tolikrát bojovali s tvým národem... a s takovým nadšením...

ALTER EGO: Ovšem posledně jsme zvítězili my.

ADAM: To je jedno. Předtím zase my a jindy zase vy; to máš pořád pět. Nakonec to je, jako by nikdo nevyhrál a nikdo neprohrál; jenom se lidé za něco bili.

ALTER EGO: A vždycky za něco velikého: za čest, za víru, za tebe, za vlast...

ADAM: Pokud se za něco bijí, uznávají něco velikého. To je to, Alter Ego; a proto jsem jim nebránil, když troubili do boje...

ALTER EGO: Ba, byly to velké doby.

ADAM (*vzdychne*): Zlaté časy. Ale co chceš? Svět se musí vyvíjet. Chtějí-li teď něco jiného, dobrá; to je logika dějin.

ALTER EGO: Víš, je to vlastně pokrok: nejdříve se naše národy perou, a pak se chtějí sbratřit. Ale proč to u čerta dělají za našimi zády?

ADAM: To je to. Copak my bychom jim v tom překáželi? Vždyť je to naše stará myšlenka, spojit se! Pamatuješ se? Bylo to právě tak –

ALTER EGO: Jak bych se nepamatoval, dobrý Adame!

ADAM: A teď se tu sejdou oni, aby to provedli jako převrat! Mimocho-dem, tebe prý při tom chtějí jaksí sesadit.

ALTER EGO: Totiž já nevím, jsi-li dobře informován. Jde prý hlavně o tebe.

ADAM: To je omyl; já už se dávno držím v ústraní... ovšem dobrovolně. Já jim jako stvořitel naprosto nestojím v cestě.

ALTER EGO: Docela jako já. A pak, mně jde o princip. I kdyby mne prosili, abych zůstal, řeknu: Ne. Vládněte si sami. Já už jsem své vykonal.

ADAM: Správně. Ale já se jen bojím, aby se nezhroutila všechna autorita, až my tu nebudeme. Něco by tu mělo zůstat.

ALTER EGO: Právě. Něco, co by je vázalo.

ADAM: Něco, co by ctili.

ALTER EGO: Nechceš k nim promluvit, až se sejdou?

ADAM: Ne. Já se jim chci zjevit.

ALTER EGO: Jako volební kandidát?

ADAM: Ne, jenom jako Stvořitel. Tady, v té jeskyni, na Svaté půdě stvoření!

ALTER EGO: Abys věděl, já jsem si to také připravil. Mám to s sebou.

ADAM: Nějaký proslov?

ALTER EGO: Ne, ale šaty. Převlek, víš? Abych se jim zjevil v rouše Stvořitele. Ještě nikdy jsem to na sobě neměl.

ADAM: A jakou látku sis vybral?

ALTER EGO: Modré hedvábí. Je to prosté a důstojné. Jen sem tam pár stříbrných hvězd... A ty?

ADAM: Červený brokát. Purpur se zlatem, to je takové slavnostní. A pak jsou to jaksi barvy života.

ALTER EGO: To není zlé. Modrá se stříbrem snad působí trochu smutně.

ADAM: Ale zato je to hodně nadpozemské. Ty se jim zjevíš dřív, že?

ALTER EGO: Já nevím, já bych raději počkal –

ADAM: Poslyš, měli bychom se jim zjevit současně! Jako spojení Stvořitelé spojenému světu!

ALTER EGO: Držíce se za ruce.

ADAM: A já řeknu: Pokoj s vámi.

ALTER EGO: A já: Věčný mír vám neseme.

ADAM: Toto je poslední akt stvoření: svět budiž sjednocen!

ALTER EGO: Bud' dovršeno tvůrčí dílo. Lidstvo je vykoupeno.

ADAM: Amen! – Alter Ego, to bude velebné. Myslím, že by tu pak mohli... a přímo měli... postavit chrám.

ALTER EGO: Chrám Stvoření.

ADAM: A my bychom v něm dožili v klidu své dny –

ALTER EGO: – a někdy bychom se jim zjeví –

ADAM: – ale jenom zdálky, víš? Zblízka to není tak – já nevím, jak bych to řekl.

ALTER EGO: Právě. Čím budeme od nich dál, tím se jim budeme zdát větší.

ADAM: A tohle místo musí být posvátné a zapovězené. Sem se budou smět přiblížit jen určití zasvěcení lidé –

ALTER EGO: – a za určitých obřadů.

ADAM: Tím ovšem nemyslím, že by to měli býti kněží. Já nemám rád popy.

ALTER EGO: Já také ne; ale bude to něco podobného.

ADAM: A my musíme být něco jako vyšší a nadzemské bytosti. Já tím ovšem nemyslím bohy.

ALTER EGO: To se rozumí; ale něco podobného.

ADAM: Právě. Já to, věř mi, nemíním z nějaké osobní ješitnosti.

ALTER EGO: Já také ne. Prostě je to v zájmu lidstva.

ADAM: Tak jest. Aby měli k čemu se modlit.

ALTER EGO: A aby byli dětmi božími. Ale už se tu brzo sejdou; měli bychom se přestrojit.

ADAM: Tady v té jeskyni. A pak se zjevíme v jejím ústí –

ALTER EGO: – ruku v ruce. Pojd', pomohu ti strojit se.

ADAM: A já tobě.

(Jdou k jeskyni.)

ALTER EGO: Ale tady to nějak divně páchne.

(Vejdou dovnitř.)

ADAM *(uvnitř):* Někdo tu je!

ALTER EGO *(uvnitř):* Nějací lidé!

ADAM *(uvnitř):* To nejsou lidé!

(Oba prchají ven zřejmě zmateni.)

ALTER EGO: Viděl jsem tam něco ohromného. Bylo to asi sedmkráté tak velké jako člověk.

ADAM: Hemžilo se to nad ohněm. Viděl jsem sedm hlav. Je to příšerné.

ALTER EGO: Viděls, jak tomu jiskřily oči?

ADAM *(volá):* Hej, netvore, ať jsi co jsi, vyjdi ven!

ALTER EGO: Vylez, stvůro podzemní! Ven, obludo!

ADAM *(tiše):* Slyšíš? Něco se tam hýbe!

ALTER EGO: Už se to valí ven. – Vystup na světlo, behemote!

(Vyjde otrhané klouče.)

ADAM: To není to, co jsem tam viděl. Co jsi?

ALTER EGO: Neumíš mluvit? Jak se jmenuješ?

(Vyjde druhé dítě.)

ADAM: A co je tohle?

(Vyjde třetí dítě.)

ALTER EGO: Ještě jeden kus?

(Vyjde čtvrté dítě.)

ADAM: Tak už dost!

(Vyjde páté dítě.)

ALTER EGO: To už přestává všechno!

(Vyjde šesté dítě.)

ADAM: Hola, je tam ještě někdo?

HLAS: Já, vašnosti.

ADAM: Jaký já?

HLAS: Zmetek. *(Zmetek vystoupí z jeskyně.)* Brýtro, páni. Děti, utřete si nos a pozdravte.

ADAM: To jsi ty, Zmetku? Ty jsi živ? Co tu děláš?

ZMETEK: Co mám dělat, blahorodí. Živím se.

ALTER EGO: A co je tohle?

ZMETEK: Haranti, milostpane.

ADAM: Tolik dětí? Kdes to vzal? A kde máš ženu?

ZMETEK: Prosimich, chudej má dycky mladý, že jo.

ADAM: Vždyť jsme ti žádnou ženu nestvořili!

ZMETEK: Vašnosti, chudých nikdo nestvořil, kdepak! Ten je jen tak.

ALTER EGO: Ale kdes našel ženu? Ty děti přece musels mít se ženou!

ZMETEK: No, něco seženou ty děti a něco seženu já prosím.

ALTER EGO: Ubožák, je to idiot.

ZMETEK: Hned, vašnosti, jen co se postarám vo ty zmetky. *(Pár rychlých pohlavků.)* Tak ty vem tohohle a pudeš na brambory. Ty hlídej tohohle a ty natrháš koze trávu. Ty deš na houby a ty na roští. Tak sypte!

(Děti se rozběhnou s hurónským křikem.)

ADAM: Zmetku, jaks přišel k tolika dětem?

ZMETEK: Ani nevím, milostpane. Vona je tam tma.

ALTER EGO: Kde? Tady v té díře? Copak vy tam žijete?

ZMETEK: Jo, nás nechtěj tam ani tam. *(Ukazuje na obě města.)*

ADAM: A čím se vlastně živíš?

ZMETEK: Jak se co najde, blahorodí. Zmetek udělá všecko. Mám vozit hnůj? Mám štípat dříví? Mám zakopat mrtvýho psa? Hned to bude.

ADAM: Ne, nepotřebujeme nic. Nebo počkej, sejdou se tu lidé z obou měst, rozumíš? Měl bys tu trochu poklidit.

ZMETEK: Jo. Já zometu.

ALTER EGO: A my se zatím uchýlíme do jeskyně –

ADAM: A potom vyjdeme na práh –

ALTER EGO: – a v tu chvíli, Zmetku, zapálíš před námi hrst prášku. Je to jenom bengál.

ZMETEK: To bude moc krásný, vašnosti.

ALTER EGO: Právě. Dones naše zavazadla do jeskyně.

ZMETEK: Jo. (*Chopí se obou kufrů a odnese je do jeskyně.*)

ADAM: To je strašné! K čemu je na světě taková holota?

ALTER EGO: K ničemu. To ani nepatří do díla stvoření.

ZMETEK (*vrací se z jeskyně*): Už je to tam.

ALTER EGO: Dobrá. Až sem přijdou lidé, zmiz do jeskyně, rozumíš? –
Pojď, Adame!

(*Oba zajdou do jeskyně.*)

ZMETEK (*chápe se koštěte*): Uklid', zameť, dones, zmiz! Zmetek má
dycky co dělat. (*Drbe se.*) Jen kdyby tu nebylo tolik blech. – Aha,
už dou; Zmetku, zmiz! (*Zaleze do jeskyně.*)

(*Zprava vejdou rázně Adamovi lidé.*)

PRVNÍ MUŽ RÉTOR: Je čas.

DRUHÝ MUŽ VĚDÁTOR: Kde jsou?

(*Zleva vejdou Alter Egovi lidé.*)

PRVNÍ AE: Je čas.

DRUHÝ AE: Zde jsme.

ADAMOVI LIDÉ: Zdar, kamarádi!

VŠICHNI AE: Zdar!

RÉTOR: Jste všichni?

PRVNÍ AE: Všichni. Začněme.

RÉTOR: Dobře. (*Vystoupí na zvýšené plató.*) Všem revoluční zdar.

VŠICHNI: Zdar!

RÉTOR: Kamarádi! Delegáti! Táži se vás, máme-li tuto historickou
schůzi zahájit obvyklými formalitami, jako je zkoumání plných
mocí, volba prezidia a tak dále.

ADAMOVI LIDÉ: Není třeba!

VŠICHNI AE: Začněme!

RÉTOR: Souhlasím s vámi. Kamarádi, nepřišli jsme debatovat. Přišli jsme stvořit nový svět. Vše je domluveno, zbývá jednat.

PRVNÍ AE: Podávám návrh: Aby padly hranice. Aby se obanaše osvo-bozené národy spojily. Aby bylo smeteno vše, co je dělí.

VŠICHNI: Přijato.

VĚDÁTOR: Podávám návrh: Aby byl sesazen Adam, vulgoStvořitel. Nebude žádného Stvořitele. Bajka o stvoření budiž prohlášena za pošetilý a babský mýtus. Budiž odhlasováno a nařízeno, že svět vznikl podle přírodních zákonů.

VŠICHNI: Přijato.

DRUHÝ AE: Podávám další návrh: Aby byl suspendován Alter Ego, vydávající se za stvořitele. Aby byl zbaven všech hodností a práv. Aby byl vypověděn za hranice.

RÉTOR: Věcná poznámka: Jelikož všechny hranice byly právě zrušeny, nelze nikoho vykázat za hranice. Vážený delegát ať podá jiný návrh.

PRVNÍ AE: Aby byl zatčen!

TŘETÍ AE: Aby byl oběšen!

DRUHÝ AE: Aby byl konfinován!

RÉTOR: Je podán návrh, aby bývalí stvořitelé byli konfinováni.

VŠICHNI: Přijato!

RÉTOR: Tím okamžikem je zlomen starý režim. Vztyčte desku!

*(Je vztyčeno velké černé prkno s hrubým nápisem ZDE BYLO POPŘENO
DÍLO STVOŘENÍ.)*

RÉTOR: To je provizorní deska. Pak sem dáme věčnou.

VĚDÁTOR *(slavnostně)*: Tím byl zahájen věk rozumu. Rozum vyvrací pověry. Rozum vyvrací násilí. Rozum vyvrací všechno.

TŘETÍ MUŽ Filozof: Podávám návrh: Aby slavnou, nezrušitelnou a velikou přísahou byl vyhlášen věčný mír, jakož i jednota všech názorů a veškerého mínění.

VŠICHNI: Přijato!

RÉTOR: Přísaháte?

VŠICHNI: Přísaháme!

HLAS V JESKYNI: Zmetku, zapal!

(V tom okamžiku se rozzehne v jeskyni bengál a zjeví se Adam a Alter Ego, oba v nádherných úborech a držíce se za ruce.)

RÉTOR: Co tu chcete? Nebyli jste předvoláni!

ADAM: Pokoj s vámi.

PRVNÍ AE: Prosím neračte vyrušovat! Vzdalte se!

VĚDÁTOR: Tady nemáte co mluvit!

ALTER EGO: Věčný mír vám neseme.

DRUHÝ AE: Vyhod'te je! Pryč s nimi!

(Hluk.)

RÉTOR: Občane Adame a občane Alter Ego, ohlašuji vám, že tento Výkonný Výbor Delegátů Obou Dílů Světa vás oba sesadil a popřel a prohlásil vaše dílo stvoření, jakož i vaše nároky, tituly a úřady za zrušené, anulované a neplatné. Máte k tomu co podotknout?

ADAM *(vykročí rozčilen z jeskyně)*: Ano! Můžete se mnou udělat co chcete; můžete mne ubít nebo ukřižovat; ale nemůžete popřít, že jsem vás stvořil!

VĚDÁTOR: To je pověra!

PRVNÍ AE: My jsme odhlasovali opak!

ADAM: Pravda se nedá odhlasovat!

DRUHÝ AE: Lžeš! Pravda je, co je odhlasováno! Stačí prostá většina, aby se cokoliv stalo pravdou!

ALTER EGO (*pokročí vpřed*): Slyšte mne: Já dosvědčuji, že Adam stvořil svět!

FILOZOF: To je lež!

ALTER EGO: Kdo tě tedy stvořil?

FILOZOF: Nikdo. Já jsem povstal z opice.

VŠICHNI: My také! My také!

RÉTOR: Ticho. Občane Adame, trváte na tom, že jste stvořil svět?

ADAM: Já jsem stvořil vás!

RÉTOR: Beru vás za slovo. Proč jste to udělal? Kdo se vás o to prosil? Stvořil-li jste svět, byli bychom nuceni vás volat k odpovědnosti. Táži se vás podruhé: Jste stvořitelem světa?

ADAM: Ano. Jsem.

RÉTOR: Tedy na vás žaluji delegátům světa, že jste se dopustil zločinu tvoření. Proč jste netvořil lépe? Proč jste nám nedal čtyři nohy, proč jste nás nepokryl srstí, proč nemáme křídla ani ploutví? Proč jsme smrtelní? Proč musíme pracovat? Jak ospravedlníte ten hanebný a neslýchaný šlendrián? Občane Adame, táži se po třetí a naposled: Přiznáváte se k stvoření světa?

ADAM: Ne! Ne! Ne!

(*Křik a smích.*)

RÉTOR: Tedy věc je odbyta. Můžete jít. (*Adam se potácí stranou.*) Občane Alter Ego, táži se vás: Stvořil jste svět?

ALTER EGO: Ano. Zčásti.

PRVNÍ AE: Proč jsi nás nestvořil lépe? Proč raději nejsme z kovu? Proč nejsme dokonalí jako stroje?

ALTER EGO: Na člověka je to až příliš dobré!

RÉTOR: Máte co uvést jako polehčující okolnost?

ALTER EGO: Ano. Lituji, že jsem vás stvořil.

RÉTOR: Je dobře. Můžete zatím jít.

ALTER EGO: S výrazem nejhlubšího odporu! (*Odchází za Adamem. Oba zůstanou u proscéniové stěny.*)

RÉTOR: Za to se odpovíte později. – Další návrh?

ČTVRTÝ MUŽ, dříve Poeta: Aby veškerá tvůrčí moc a tvůrčí práva přešla na svrchovaný a svobodný lid.

VŠICHNI: Přijato.

ČTVRTÝ AE: Aby nadále tvůrčím úřadem byl pověřen volený parlament, který bude zasedat v budoucím hlavním městě světa.

VŠICHNI: Přijato.

POETA: Ovšem s výhradou, že tím hlavním městem bude naše město.

ČTVRTÝ AE: Naopak! S výhradou, že jím bude naše město!

FILOZOF: Slyšte! (*Křik Adamových lidí.*) Žádám o slovo!

TŘETÍ AE: Žádám o slovo!

VĚDÁTOR: Žádám o slovo!

(*Všichni křičí.*)

POETA: Ticho! Buď to bude naše město, nebo z toho nebude nic!

TŘETÍ AE: Vy chcete rozbít jednání!

(Povyk.)

ADAM *(postoupí kupředu):* Slyšte nás, my vám neseme mír.

RÉTOR: Vy se do toho nepleťte!

PRVNÍ AE: My s vámi nemluvíme!

POETA: Oho! My nemluvíme s vámi!

DRUHÝ AE: A my s vámi! Pojd'te domů!

(Křik a hrozby.)

RÉTOR: Žádám o ticho. *(Hluk se utiší.)* Jsou tu podány dva návrhy; než dám o nich hlasovat –

(Vběhne Červený hlasatel, snad dřívější Romantik.)

ČERVENÝ HLASATEL: Občanům revoluční pozdrav!

RÉTOR: Občane, neruš schůzi!

ČERVENÝ HLASATEL: Mlčet! – Občané, Výkonný Výbor Delegátů Obou Dílů Světa nařizuje všem toto: Předně –

RÉTOR: Co tu chceš? My sami jsme přece Výkonný Výbor!

ČERVENÝ HLASATEL: Zalez! Výkonný Výbor jsme my.

RÉTOR: My jsme byli zvoleni lidem.

ČERVENÝ HLASATEL: To je nám fuk. My jsme se zvolilisami.

RÉTOR: Vy nejste legální zástupci!

ČERVENÝ HLASATEL: Ne, my jsme revoluční zástupci. My jsme delegáti své strany.

POETA: Vyhod'te ho!

PRVNÍ AE: Zatknout!

(Veliký křik.)

ČERVENÝ HLASATEL *(překřičí je)*: Ticho! Předně se nařizuje: Stvořitelé budou odstraněni. Svět bude stvořen teprve námi.

VĚDÁTOR: To není pravda! Námi!

DRUHÝ AE: Námi!

(Povyk.)

ČERVENÝ HLASATEL: Dost! My přejímáme všechnu odpovědnost za další tvoření. Starý svět musí zhynout. Výkonný výbor se ujal všech tvůrčích práv jménem minority. Ať žije revoluce!

(Vběhne Černý hlasatel.)

ČERNÝ HLASATEL: Revoluce! Revoluce!

RÉTOR: Jaká revoluce! Kdo vlastně jsi?

ČERNÝ HLASATEL *(vyběhne nahoru)*: Občane, Výkonný Výbor Delegátů Obou Dílů Světa nařizuje –

RÉTOR: My jsme Výkonný výbor!

ČERVENÝ HLASATEL: My jsme Výkonný výbor!

ČERNÝ HLASATEL: A my vás dáme postřílet. *(Vyndá dvě pistole a namíří na shromáždění.)* Mimoto se ohlašuje: Dosavadní Stvořitelé jsou vyhozeni a bude s nimi naloženo podle práva. Výkonný výbor jmenoval Stvořitelem mne. Kdo s tím nesouhlasí, bude zastřelen. Tak co?

(Drtivá pauza.)

ADAM: Ty krvavý pse! Ty vrahu!

ČERNÝ HLASATEL *(ukloní se)*: Díky! Pochopil jste situaci.

JEDEN V DAVU: Ďáblovo dílo je tento svět! Bůh jej proklel! Bůh jej obrátí v popel a poušť!

ČERVENÝ HLASATEL: Nesmysl! MY jej obrátíme v poušť!

POETA (*k AE lidem*): My vám to rozbijeme!

PRVNÍ AE: MY vám to rozbijeme!

ČERNÝ HLASATEL: Ticho! Pánové, je tu snad někdo, kdo nechce svět rozbít?

ČERVENÝ HLASATEL: My chceme svět spasit!

ČERNÝ HLASATEL: To je totéž. Vy všichni chcete svět spasit. Vy všichni chcete svět rozbít. Nudíte mne svým křikem. Cekne-li ještě někdo, střelím. (*Natáhne kohoutky.*) Tak co? – (*Hluboké ticho.*) – Ach, jak to ticho dělá dobře mým nervům! Vy řvoucí a poskakující opice, jak by byl svět krásný bez vás! Jen hvězdy by zvonily nad pouštěmi, moře by hučelo a tak dále. Funíte jako dobytčata. Zakazují vám dýchat! Nikdo nesmí dýchat před tváří Diktátora!

(*Hrobové ticho, do toho údery zvonů a vzdálená střelba.*)

ČERNÝ HLASATEL: Slyšíte? Vítají mne střelbou a zvoněním. Ave, Caesar!

NĚKOLIK HLASŮ: Ať žije Diktátor!

HLASY ZA SCÉNOU: Hihhi! Haha! Hihhi!

(*Dva opilci vrávorají na scénu; jeden je AE a druhý Hédonik.*)

OPILÝ AE: To je švanda, co? Hup! Povídám, proč bych nechodil po čtyřech? Každý může dělat, co chce, no ne? A on řekl: Doraz mě!

HEDONIK: Hihi, to je tak krásné!

OPILEC: Lidi, tam je mela! A já jim povídám, jen ho! Jen mu uřízni nos! Nazdar, mládenci! A tamhle taky hoří, a támhle taky –

HEDONIK: Hihi, hoří tak báječně!

RÉTOR: Cože? Kde hoří?

ADAMOVI LIDÉ: Naše město hoří!

VŠICHNI AE: U nás hoří!

(Všichni se obrátí k oběma městům, jež hoří plamenem.)

ČERVENÝ HLASATEL: To udělali naši! Revoluce!

JEDEN V DAVU: Konec světa!

HLASY: Hoří! Pojd' me hasit! Běžme rabovat! Utecme!

(Celý zástup se s křikem rozběhne.)

HEDONIK: Krásně! Všecko je tak krásně!

OPILEC: Haha! Haha! Pojd' tam, to bude junda! *(Vleče pryč Hédonika a zpívá.)*

ČERNÝ HLASATEL: Myslím že na pozadí toho požáru se vyjímám velkolepě. Sluší mně to?

ALTER EGO: Kdo jsi, šílenče?

ČERNÝ HLASATEL *(snímá černou masku: je to Nadčlověk!)*: Já. Uf, byl to zápach! Já nesnáším lidi, dělá se mi z nich špatně. Bohužel každý Nadčlověk je trochu neurastenik. Ale sehrál jsem to skvěle, co? Ovládl jsem situaci silou svého opovržení.

ADAM: Zlořečený, co tu chceš?

NADČLOVĚK: Já? Já chci jen jedinou věc, ale ta stojí za to. *(Seskočí dolů a přistoupí k Adamovi.)* Jen jedinou věc, Stvořiteli, jen jednu velkou věc: aspoň na chvíli... na okamžik... zahnat svou vlastní nudu. *(Zahalí se černým pláštěm a odejde.)*

(Požár, zvonění, střelba na obzoru.)

ADAM *(čte):* „Zde – bylo – popřeno – dílo – stvoření.“ Tot' vše, co zbývá.

ALTER EGO:

A na obzoru dým.

Proč jsme se tedy vlastně mučili s tvořením?

Ty jsi s tím začal! Adame, jak je ti?

Co tomu říkáš, tvůrče? Promluv!

ADAM:

Prokletí!

Já tvořivé síle klnu a klnu tvůrčí muce,

prokleté naše dílo, prokleté moje ruce!

Bud' zlořečen člověk! Což proto s ním jsem se mořil,

aby mně nakonec všechno pokazil, popřel a zbořil

ten šílený kazisvět, jenž sluje člověk –

ALTER EGO:

– ten spratek,

jenž plodí jen hanbu a nevděk, rozvrat, vojnu a zmatek –

ADAM:

– ten břídil tragický, který si myslí, že tvoří,

když svět, který nestvořil, s ním hroutí se a hoří!

Ó za trest je nechat tvořit!

ALTER EGO:

Patřilo by jim!

Já se jich, Adame, děším. My vklece a s nadšením

je tvořili, aby žili a podali život dál...

Kde se ten ničivý pud, kde se v nich, Adame, vzal?

ADAM:

Nikde! Je v nich! To znám! Já to byl, já to byl,

já jednou už popřel svět, já jsem jej zahubil,

já vím, jak se to dělá, já vím, jak laciné

je rozbít a zničit svět...

ALTER EGO:

Čím?

ADAM:

Tobě to říci? NE!

Co bys s tím dělal? Je to schováno v zemi
přede mnou samotným, před tebou, před všemi,
– co bys s tím dělal? Budiž to navěky pochováno,
nemluvme o tom! Či bys... ty bys chtěl svět...

ALTER EGO:

ANO!

ADAM:

... svět znovu zničit?!

ALTER EGO:

ANO! A neváhaje chvíli,
zrušit a zvrátit všechno, co jsme natvořili,
vyhladit, vymazat jak tabuli poškrábanou,
bít, bít a ještě bít je velikou tvůrčí ranou,
a raději stokrát než jednou!

ADAM:

I stokrát je příliš málo
za to, co se tu s námi, za to, co z nich se stalo!
Ó ztrestat je jako otec!

ALTER EGO:

A mstít se jako Bůh!

ADAM:

A smýt je jako omyl!

ALTER EGO:

Smazat je jako dluh!

ADAM:

Jako skvrnu je setřít!

ALTER EGO:

Jako prach je smést!

Kde je to, kde je to, Adame, kde to jest,
to, čím ta ostuda tvůrčí může smazat se?
Adame, kde je, kde je tvůj Kanón negace?

ADAM:

Běda mně! Nesmím říci, neptej se, nepovím!
NE! Nechci už mít co dělat s tím Kanónem strašlivým!

ALTER EGO:

Proklatě! Tedy nech je, ať sami to provedou
tak pomalu a krutě, jak oni jen dovedou,
ať zničí se boji a bídou, pravdami nebo hlady –
Kde, KDE je tvůj Kanón?

ADAM:

Nech mne!

(Sklesle.)

Stojíš nad ním.

ALTER EGO *(vítězně vzkřikne, padaje na kolena):*

TADY?

ADAM: Běda! Nešťastní lidé, jak jsem vás měl rád! Teď tedy udělám
pro vás to poslední: Zasadím vám ránu z milosti!

ZMETEK *(vyjde z jeskyně, vyjídaje lžicí železný hrnec.)*

ALTER EGO *(hrabaje v zemi):* Ne, to udělám já.

ADAM: Pust', já to udělám se srdcem víc krvácejícím! *(Klekne na zem a hrabe.)*

ZMETEK: Vašnosti, mám pomoct? Hned to bude.

ALTER EGO: Klid' se, Zmetku! (*Narazí na kámen.*) Aha, tady je to! (*Odvalí kámen.*)

ADAM: Pust' mne k tomu!

ALTER EGO: Ne, já! Já!

ZMETEK: A já pomůžu.

ADAM: Po tom ti nic není. (*Vstane.*) Alter Ego! Je rozhodnuto?

ALTER EGO (*rovněž vstane*): Je rozhodnuto.

ADAM: Tedy svět bude zničen.

ALTER EGO: Svět musí býti zničen.

ADAM: Tím bude dokonáno dílo stvoření.

ALTER EGO: Staniž se.

ADAM: Počkej ještě. Alter Ego, je to strašlivá věc, rozbít svět! Jakmile zahřmí Kanón negace, zhasne slunce a nebesa zčernají; vše živé se rozpadne v popel, zajde i tráva a spálí se veškerý list.

ALTER EGO: To je dobře; tak nech kázání a dělej.

ADAM: Počkej, chci tě jen upozornit na všechny důsledky. Nastane tma, a vše, co rostlo a dýchalo, se obrátí v nic.

ZMETEK: Má koza taky?

ADAM: Ano, Zmetku, i tvá koza. Nezůstane nic.

ZMETEK: Ani brambory?

ADAM: Ani bramborv.

ZMETEK: A co mý haranti?

ALTER EGO: Nebudou.

ZMETEK: A co já?

ADAM: Neboj se, zajdeš bez bolesti a nebudeš už trpět hladem a opovržením.

ZMETEK: Ale já nechci.

ALTER EGO: Co nechceš?

ZMETEK: Já nechci zajít. Já chci bejt živ.

ADAM: Chudáku, proč ty bys chtěl být živ?

ZMETEK: Protože chci, aby se mně vedlo líp. A já chci bejt živ co nejdýl.

ALTER EGO: S tebou nemáme co mluvit! Tak hej rup, Adame!

ZMETEK: Nechat! Kdo na to sáhne, tak mu rozbiju hlavu tady tím hrnkem.

ALTER EGO: Cože, ty ničemo! Já ti nařežu!

ZMETEK: Nařežte mně, ale já vám ten svět nedám! (*Mává útočně hrnkem.*) Děte vod toho! Pozor, vašnosti! Pryč vocad'! (*Zaklopí kámen.*) Tak! Já vám dám, zničit svět! Tohle je můj kanón, tady ten hrnec! A tohle je můj svět, tohleto všecko! (*Postaví se vítězně na kámen.*) Nedám, nedám! Vy všechny byste chtěli rozbíjet svět pro samý velký myšlenky. Zmetek nemá žádný velký myšlenky. Zmetek chce bejt jenom živ. A proto vám nedá ten svět. Pro Zmetka je dobrej dost. (*Zahvívá mezi prsty.*)

ALTER EGO: Vyhod' ho, Adame!

ADAM: Ano, jenže... pokud má v ruce ten hrnec, je silnější než my.

ZMETEK: Protože v tom hrnci je naše živobyť. Sem, chaso! (*Ze všech stran se seběhnou Zmetkovy děti: jedno s otýpkou roští, druhé s náručí trávy, jiné s rybou, s košem, s uzlíky, páté s šestým dítětem na zádech; sesednou se na kameni.*)

ZMETEK: Teď sme tu všechny. Hrnec chudejch stačí pro mnohý.

ALTER EGO: Komu to říkáš, otrapo?

ZMETEK: Takovej dvěma, který nikdo nikde nechce. Tak se sem teda můžete nastěhovat.

ADAM: Kdo? My dva? Kam?

ZMETEK: Vy voba. Dyž se drobet stlačíme, tak je v tej díře místa dost.

ADAM: Zmetku... ty náš zveš?

ZMETEK: Kampak byste šli? A dyž jich užívím i s tou kozou vosum, tak vo nějaký dva pánybohy víc, to už chudej taky unese.

Opona.

Epilog

Totéž místo, jenže celé pozadí zaujímá nebetyčné lešení.

(Vchází Velekněz a Novic.)

NOVIC: Nicméně nejstarší zprávy si odporují.

VELEKNĚZ: Všechny zprávy si odporují. Právě proto pravda musí být stanovena a nařízena. Je dáno článkem víry, že oba byli bezvousí a zářili v nadpřirozené kráse, a že právě na tomto místě, kde stvořili svět, vstoupili na nebesa. Byla kdysi sekta, jež učila, že Stvořitelé měli divoký vous. Toto učení, milý synu, bylo zavrženo a zatraceno.

NOVIC: A vyplněno ohněm a krví.

VELEKNĚZ: Právem, synu. Byl to těžký blud a krvavé časy. Byli-li Stvořitelé vůbec, přijměmež s pokorou učení, že byli božských lící.

NOVIC: Byli-li vůbec?

VELEKNĚZ: Ano. Někteří z teologů se domnívají, že jejich zjevení nutno brátí obrazně. Praví se, že vůbec nikdy nebyli a že jen nadpřirozeně přijali pomíjející formu existence.

NOVIC: Ale my učíme lid, že byli a že se zjeví na tomto místě!

VELEKNĚZ: Tak jest. Výklad textů připouští to i ono. Tím přísněji musíme plnit svaté obřady, jimiž jsou uctíváni oba Stvořitelé, Altar i Adamego. Pohled' na tuto stavbu chrámu! Je řečeno, že teprve jeho zbudováním bude dokonáno dílo stvoření. Netažme se, zda

bohové byli; podstatné je, že budou mít svůj chrám. Tak bude dovršen božský řád světa. Jak krásný je tento večer!

NOVIC: Předvečer Svátku Stvořitelů.

VELEKNĚŽ: Ano. Dnes poprvé zazní zvon ulitý k jejich oslavě. Tady, co stojím, byla vykopána ze země ona kovová roura či hlaveň, ze které byl ulit. Nazvali jsme ji Kánon, což znamená Zákon.

NOVIC: Je to pravda, že spadl z nebe?

VELEKNĚŽ: Říká se tak, milý synu. Podle toho, jak byl hluboko zaryt v zemi, musel spadnout z veliké výše. Jeho hlas bude jistě nadzemský. Hej hlídači stavby!

HLÍDAČ (*vyjde z lešení a bednění stavby*): Břejvečer, vaše velebnosti.

VELEKNĚŽ: Hlídači, jsou už chladné noci. Dbejte, ať do svaté jeskyně nikdo nevkročí.

HLÍDAČ: Bez starosti.

VELEKNĚŽ: Víím, že sem na zimu chodívali přespávat všelijací starci nebo tuláci. Je mi jich líto, ale nesmí to být.

Přičítám jenom jim, že se na místě tak posvátném... Stydím se to říci:... že se na místě tak posvátném drží blechy.

NOVIC: Otče, jsou i blechy dílo Stvořitelů?

VELEKNĚŽ: Zajisté že jsou dílem jejich nevyzpytatelné moudrosti; ale nesluší se, aby je ti žebráci zavlékali sem. Dbejte toho, hlídači chrámu.

HLÍDAČ: Já je poženu, vaše velebnosti.

VELEKNĚŽ: Tak je dobře. Chrám Stvořitelů není peleší tuláků. Pojd'me se modlit, milý synu. (*Zajdou.*)

HLÍDAČ (*dívá se za nimi*): Jo, chrám. (*Odplivne si.*) Povídali! Žádný stvořitele jakživ nebyli a basta! (*Drbe se.*) Zatracený blechy!

(Přichází Zmetek a s ním Adam i Alter Ego, oba v žalostných cárech svých božských rouch; žebrácké hole a brašny.)

ZMETEK: Tak zas bysme byli na zimu doma. – Jejej, co to tady stavěj?

HLÍDAČ: To seš ty, Zmetku? I s těma tvejma dědkama? A kdes nechal svý fakany?

ZMETEK: Všude na světě, aby se živili. Pane hlídač, co to tady stavěj?

HLÍDAČ: Chrám.

ADAM: Jaký chrám?

HLÍDAČ: Prej chrám stvořitelům.

ADAM: Chrám Stvořitelům?

HLÍDAČ: Jo. Ale to bych rád věděl, nač potřebujou stvořitele nějaký chrám. *(Odplivne si.)* Dyť je to podfuk. A toho zlata a mramoru co na to padne!

ADAM: Chrám Stvořitelům! Slyšíš, Alter Ego? Vzpomněli si na nás!

ALTER EGO: Adame, já ani nemohu věřit... Hled', jaká obrovská budova!

ADAM: Já jsem to čekal! Já věděl, že se nám lidé odvděčí! Tak vidíš, drahý Alter Ego!

ALTER EGO: Můj dobrý Adame! *(Obejmou se.)*

ZMETEK: A co bude s náma, pane hlídač?

HLÍDAČ: Jo, vy už sem nesmíte ani páchnout. Kdepak, taková sebranka!

ZMETEK: Já sem si to hned myslel. Škoda tej díry!

HLÍDAČ: Tak se vocad' pakujte! Hybaj!

ADAM: My? Hlídači, to je omyl! Copak to není chrám Stvořitelů?

HLÍDAČ: To je chrám pro jejich sochy a pro jejich pátery. A vy táhněte po svém!

ADAM: Hlídači chrámu, věz tedy: My jsme Adam a Alter Ego!

ALTER EGO: My jsme Stvořitelé!

ADAM: Ustup z cesty! Pojd' s námi, Zmetku!

HLÍDAČ: Kampak?

ADAM: Do chrámu, který nám patří!

HLÍDAČ: Poslouchej, dědku, mně je vás líto, ale já na vás vezmu hůl. Děte se vyspat někam do chlíva. *(Zajde do lešení.)*

ZMETEK: Jo, to je konec. Tak dobře nám bejvalo v tej jeskyni...

ALTER EGO: To je konec... Adame, co tomu říkáš?

ADAM: Já jsem to čekal! Já přece věděl, že... že... *(Zhrouť se na zem, vzlykaje.)* Bože, jak je hrozné být stvořitelem!

(Stmívá se.)

ALTER EGO: Adame, ještě máš Kanón negace. Je tady, kde klečíš, je na dosah ruky. Na dosah ruky trest, na dosah ruky vykoupení. Adame, co uděláš?

ADAM: Nech mne! Proboha nech mne!

ALTER EGO: Což nejsi ještě na konci utrpení, ještě nejsi na konci bolesti? ADAME, TY TO TAK NECHÁŠ?

(Hlídač vyjde s kladivem a červenou lucerničkou.)

HLÍDAČ: Abych ještě spravoval kramle! Sakramentskej život!

ZMETEK: Potvorná zima!

HLÍDAČ: Zatracená práce!

ALTER EGO: Adame, pust'! *(Vrhne se na zem a hledá.)*

HLÍDAČ: Prokletej svět!

ZMETEK: Zatrápeny všechno!

HLÍDAČ: Hrom aby už do toho!

ALTER EGO (*odvalí kámen*): Adame, Adame, Kanón negace je pryč!

(*Zazní velký zvon.*)

HLÍDAČ: Aha, novej zvon.

ADAM (*vztyčí se*): To je on! To je on! Slyšíš jej?

ALTER EGO: Kanón negace!

ADAM: Poznávám jej po hlase! Můj Kanón! Můj Kanón! Slyšíš, jak bije?

ZMETEK: Bije bim! bam!

ALTER EGO: Bije ne! ne!

ADAM: Bije ano! ano! Bije ano! ano!

ALTER EGO: Ne! ne! ne! ne!

ADAM: Ano! ano! ano! ano!

ZMETEK: (*tluče lžicí do svého hrnce*): Bim! bam! bim! bam!

HLÍDAČ (*buší kladivem do svor na kovadlině*): Ráz! dva! ráz! dva!

(*Rozhlaholí se bezpočet zvonů.*)

ZMETEK: To zvoní můj hrnec!

HLÍDAČ: To zvoní mé kladivo!

ALTER EGO: To zvoní můj zápor!

(*Rozsvítí se Boží oko.*)

HLAS BOŽÍ: To zvoním já všemi zvony světa.

ZMETEK: Bim! bam!

ADAM: Ano! ano!

ALTER EGO: Ne! ne!

ADAM: Bože, je to ano, nebo ne?

ALTER EGO: Hej, je to ano, nebo ne?

HLAS BOŽÍ: Poslouchej! *(Nesčíslné hlasy mužů i žen. Pokřiky a smích.)*
Poslouchej! *(Hlas přechází ve veliký chorál.)*

CHÓRY ZA SCÉNOU: Sláva bud', sláva! Stvořitelům díky!

HLÍDAČ *(smekne čepici):* Lidi maj svátek.
(Zvonění a zpěv utichne.)

HLAS BOŽÍ: Adame Stvořiteli!

ADAM: Zde jsem.

HLAS BOŽÍ: Ty to tak necháš?

ADAM: Ano! ano! ano!

HLAS BOŽÍ: Já také.

(Úder zvonu.)

Opona.

Ediční poznámka

Při zpracování textu jsme se řídili aktuálním zněním pravidel českého pravopisu, upravili jsme interpunkci a opravili tiskové chyby. Sjednotili jsme kvantitu samohlásek (např. *milión/milion, galérie/galerie*) ve prospěch jejich krátké, dnešními pravidly preferované podoby. Respektovali jsme však stylové, morfologické a lexikální zvláštnosti původního Čapkova textu, např. jsme s ohledem na styl ponechali autorovo nejednotné používání slovesné koncovky *-ti*.

Pro snazší čtenářovu orientaci jsme dobové nebo zastaralé výrazy opatřili vysvětlivkami, umístěnými do poznámek pod čarou.

Redakce MKP

Život a doba spisovatele Karla Čapka v datech

1890

Narozen 9. ledna v Malých Svatoňovicích. Otec MUDr. Antonín Čapek (1855–1929), matka Božena, rozená Novotná (1866–1924). Sourozenci: Helena (1886–1961), provdaná Koželuhová, ovdověla, od roku 1930 provdaná Palivcová; Josef (1887–1945) ženatý od roku 1919.

1895–1901

V Úpici, kde rodina bydlí, navštěvuje obecnou školu a jednu třídu měšťanské školy.

1901–1909

Středoškolská studia začíná v Hradci Králové, posléze pokračuje v Brně, končí maturitou v Praze.

1907

Rodina se stěhuje z Úpice do Prahy.

1909–1915

Studuje na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy filozofii, estetiku, dějiny výtvarného umění, anglistiku, germanistiku a bohemistiku. (V letech 1910–1911 studuje v Berlíně a v Paříži.) V listopadu 1915 je promován na doktora filozofie.

1917

Působí jako domácí učitel Prokopa Lažanského na zámku v Chyších u Žlutic. V říjnu nastupuje do redakce Národních listů.

1921–1938

Je členem pražské redakce Lidových novin, v letech 1921–1923 pracuje v Městském divadle na Královských Vinohradech jako dramaturg a režisér.

1922

Poprvé představen prezidentu T. G. Masarykovi.

1925

Je zvolen předsedou československé odbočky Penklubu, kterou pomáhá založit. Stěhuje se s bratrem Josefem do nového domu na Vinohradech.

1931

Jmenován členem mezinárodního výboru pro duševní spolupráci Společnosti národů (stálý výbor pro literaturu a umění).

1933

Pracuje ve Výboru pro pomoc německým uprchlíkům, je místopředsedou Penklubu.

1934

Organizuje pomocnou sociální akci Demokracie dětem.

1935

Žení se s Olgou Scheinpflugovou, počátky stavebních úprav domu ve Strži, který novomanželé dostali od Václava Palivce do doživotního užívání.

1937

Účastní se světového kongresu Penklubů v Paříži.

1938

Podílí se na organizaci světového kongresu Penklubů v Praze. Opakovaně je navrhován na Nobelovu cenu za literaturu. Po mnichovské konferenci (29.–30. 9. 1938) čelí nenávistné kampani, bojuje s českým fašismem a prožívá nejtěžší období svého života. Umírá 25. prosince na zápal plic. Pohřeb na Vyšehradě se koná 29. prosince.

První vydání knih Karla Čapka

1917

- Boží muka

1918

- Pragmatismus čili Filozofie praktického života
- Krakonošova zahrada
- Nůše pohádek

1920

- Loupežník
- Kritika slov
- R.U.R.

1921

- Trapné povídky
- Ze života hmyzu (společně s Josefem Čapkem)

1922

- Lásky hra osudná (společně s Josefem Čapkem)
- Zářivé hlubiny a jiné prózy
- Továrna na absolutno
- Věc Makropulos

1923

- Italské listy

1924

- Krakatit
- Anglické listy

1925

- Jak vzniká divadelní hra a průvodce po zákulisí
- O nejbližších věcech

1927

- Adam Stvořitel
- Skandální aféra Josefa Holouška

1928

- Hovory s T. G. M. (1. díl)

1929

- Povídky z jedné kapsy
- Povídky z druhé kapsy
- Zahradníkův rok

1930

- Výlet do Španěl

1931

- Hovory s T. G. M. (2. díl)
- Marsyas čili na okraji literatury

1932

- Devatero pohádek a ještě jedna od Josefa Čapka jako přívazek
- Obrázky z Holandska
- Apokryfy
- O věcech obecných čili Zoon politikon

1933

- Dášeňka čili život štěněte
- Hordubal

1934

- Povětroň
- Obyčejný život

1935

- Hovory s T. G. M. (3. díl)
- Mlčení s T. G. Masarykem

1936

- Válka s mloky
- Cesta na sever

1937

- Bílá nemoc
- Jak se dělají noviny
- První parta

1938

- Matka
- Jak se co dělá

1939

- posmrtně: Život a dílo skladatele Foltýna (torzo románu)

Karel a Josef Čapkovi Adam Stvořitel

Edice Bratři Čapkové
Obálka Alena Kubíková
Redakce Jaroslava Bednářová

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 2. opravené vydání
Verze 1.0 z 19. 1. 2018

ISBN 978-80-7587-001-8 (epub)
ISBN 978-80-7587-002-5 (pdf)
ISBN 978-80-7587-003-2 (prc)
ISBN 978-80-7587-004-9 (html)